

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

Inventari Patrimoni Cultural de Perafita

Memòria tècnica

Redacció

Solc, música i tradició al Lluanès:
Jordi Compte Figueras
Marta Homs Caralt

Ajuntament de Perafita

Novembre 2008

À R E A D E C U L T U R A

MAPA DEL PATRIMONI LOCAL

PERAFITA

Solc, música i tradició al Lluçanès:

Jordi Compte Figueras

Marta Homs Caralt

Perafita, juliol 2008

Í N D E X	P À G I N E S
1. METODOLOGIA	3-9
1.1 Presentació	3 – 5
1.2 Metodologia	5 - 9
2. DIAGNÒSTIC	10-49
2.1 Marc geogràfic i Medi físic	10 - 13
2.2 Poblament, estructura econòmica i comunicacions	13 - 17
2.3 Síntesi històrica	18 – 26
2.4 Escut municipal i toponímia	27 - 28
2.5 Mapa de situació dels elements fitxats	29 - 38
2.6 Estat legal de protecció	39 - 42
2.7 Equipaments patrimonials	43
2.8 Anàlisi global de la situació del patrimoni del terme	44 - 49
3 LLISTAT D'ELEMENTS FITXATS I NO FITXATS	50-72
3.1 Llistat d'elements fitxats	51 - 65
3.2 Elements no fitxats	66 – 69
3.3 Personatges il·lustres	70 - 72
4. BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES	73 - 78

1. METODOLOGIA

1.1 PRESENTACIÓ

La memòria que s'inicia amb aquestes paraules presenta el Mapa del Patrimoni Cultural de Perafita, treball emmarcat dins el programa d'Estudis i Projectes de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, i que es ve desenvolupant des de l'any 1998. Es redacta un conveni de col·laboració amb els municipis sol·licitants per tal de portar a terme el Mapa del Patrimoni Cultural, consistent en la recollida exhaustiva de dades sobre el patrimoni cultural i natural, així com la seva valoració, permetent d'aquesta manera l'establiment de mesures per a la seva protecció i conservació, així com la planificació de la seva rendibilització social. Amb aquest objectiu el Consorci per a la Promoció dels Municipis del Lluçanès va fer una sol·licitud a la Diputació de Barcelona per tal d'establir un conveni per realitzar el Mapa del Patrimoni Cultural a dotze municipis del Lluçanès. Un cop aprovada la sol·licitud es traspassà la proposta als municipis que l'acordaren en ple, requisit que va permetre tirar endavant el projecte.

Les tasques de realització del Mapa de Perafita s'iniciaren per encàrrec de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona a mitjans d'abril de 2008, la qual va encarregar els treballs a l'associació Solc, música i tradició al Lluçanès. El Mapa ha estat portat a terme en dos mesos i ha estat realitzat per Jordi Compte Figueras, llicenciat en Humanitats amb menció en Història de l'Art, i Marta Homs Caralt, llicenciada en Història i postgraduada en Gestió Cultural i en Didàctica del Patrimoni.

La memòria s'articula a través de cinc grans blocs:

- L'apartat de la presentació i metodologia reflecteix la síntesi del procediment establert per la realització del Mapa així com els recursos utilitzats i les eines emprades per tal de portar-ho a terme.

- El segon apartat presenta el diagnòstic, que consisteix en un anàlisi del marc geogràfic, físic, històric, econòmic i sociocultural del municipi de Perafita on s'hi mostren des d'una visió global les principals característiques del municipi.

- El tercer apartat consisteix en el llistat d'elements fitxats i no fitxats. Aquí es presenta la relació de béns dels que s'ha creat una fitxa individualitzada, i per tant que es poden trobar dins de la base de dades del Mapa classificats segons la seva tipologia, l'ordre numèric i l'ordre onomàstic. En aquest apartat també s'inclou un llistat i descripció d'elements descartats, els quals no presentaven una entitat pròpia rellevant per ésser considerats elements de significació patrimonial, però que tenen interès per formar part del conjunt cultural i natural del municipi. Són elements amb pocs valors patrimonials o naturals, desapareguts, no localitzats o localitzats fora del terme municipal, o elements dels quals no es disposava de suficient informació per poder completar els camps de les fitxes però sovint amb interès històric i significatiu per ser components del passat i present de Perafita.

- A l'apartat de recomanacions s'hi mostren mesures de dinamització, protecció, conservació i gestió del patrimoni local que pot tenir en compte el municipi per potenciar els seus recursos culturals i naturals.

- Finalment es clou la memòria amb l'apartat de la bibliografia on s'hi detallen les referències bibliogràfiques utilitzades per la realització tant de les fitxes com de la memòria present.

Aquest Mapa del patrimoni pretén cobrir la mancança en recopilació de béns culturals i naturals del municipi de Perafita. Per la realització d'aquest treball ha estat molt important l'ajuda i la col·laboració de diferents persones a tall individual i col·lectiu, d'entitats, associacions i institucions que ens han facilitat assessorament, informació i ens han orientat en diferents àmbits. Cal, per tant, agrair a l'Ajuntament de Perafita, el Consorci per a la Promoció dels Municipis del Lluçanès, Solc, música i tradició al Lluçanès, el Bisbat de Vic, Dani Font, als propietaris, masovers de les masies i veïns del

poble que han ajudat a localitzar fonts, molins, ponts, jaciments, barraques, camins, i ens han facilitat informació i referències històriques com Ramon Matavera (la Serra), Maria Serra (Busquets), Lluís Montañà (la Tria), Carme Boday (les Heures), M. Jesús Val i Rafael Piqué (cal Terri), Enric Ribero (la Riera), Josep Dot (cal Ferrer Xic), Jaume Solà i Roser Cases (el Cel de Cruells), Romà Pladevall (la Roca), Ramon Casals, Pere Puig, Manel Salvans i Ramon Salvans, Mateu Bonete.

Aquest treball permetrà establir una percepció global i de conjunt del patrimoni existent al municipi, el qual haurà de ser revisat, actualitzat i complementat amb les valoracions i consideracions pertinents per part d'especialistes i tècnics de l'Ajuntament de Perafita.

1.2. METODOLOGIA

L'objectiu del Mapa del patrimoni és el recull exhaustiu del patrimoni cultural i natural de Perafita per tal de facilitar a les corporacions municipals una eina de coneixement de la globalitat del patrimoni que es troba en el seu terme municipal. Un cop van finalitzar els tràmits burocràtics i administratius es va procedir a la planificació del desenvolupament del treball que es duria a terme durant el temps estipulat seguint les indicacions prèvies donades per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Així doncs, el treball es planificà bàsicament en tres fases. Una primera fase de recerca bibliogràfica, una segona fase de treball de camp i una tercera fase de treball de gabinet.

Enmig d'aquestes fases, per tal de fer un seguiment del treball del Mapa del patrimoni, es van fer dues reunions amb les parts implicades: l'Ajuntament de Perafita, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, i Solc, música i tradició al Lluçanès. La primera reunió es va produir en finalitzar la fase bibliogràfica i la segona en finalitzar la fase de treball de camp.

La detecció inicial de patrimoni local immaterial, material, documental i natural es va fer a través d'una primera recerca bibliogràfica exhaustiva i un buidatge sistemàtic que va permetre obtenir una primera relació de béns patrimonials existents al municipi. En aquesta primera cerca bibliogràfica es va recórrer a la consulta de l'Inventari de patrimoni arquitectònic, l'Inventari de patrimoni arqueològic i paleontològic i l'Inventari de patrimoni industrial de Perafita realitzats per la Generalitat de Catalunya. També es va consultar l'Inventari de béns artístics del Bisbat de Vic, el fons del Museu Episcopal de Vic, la bibliografia general del Lluçanès i Osona, així com també les revistes i publicacions locals i comarcals i el fulletons publicats per l'Ajuntament de Perafita.

Per complementar aquest primer llistat d'elements patrimonials va ser molt profitosa la primera reunió que es va produir amb l'Ajuntament de Perafita ja que va ajudar a perfilar aquesta primera relació de béns culturals i naturals del municipi.

De tots ells es va extreure un ampli llistat de patrimoni cultural que posteriorment seria contrastat i modificat segons els criteris de realització del Mapa.

Una de les eines que van ser de gran utilitat alhora d'ubicar els béns patrimonials del municipi ha estat la cartografia topogràfica del Pla de Prevenció d'Incendis de la Diputació de Barcelona d'escala 1:10.000 de Perafita, on s'hi delimita el terme municipal i s'hi reflecteix amb precisió la toponímia i ubicació dels edificis, fonts, recs, rieres, bagues, serrats, carenes, turons, plans, camps, camins, pistes forestals i punts d'aigua. Altres recursos de cartografia topogràfica consultats del municipi ha estat els de l'Institut Cartogràfic de Catalunya d'escala 1:5.000, 1:10.000, 1:25.000 i 1:50.000, els quals es poden consultar a partir de la pàgina web següent: www.icc.cat.

També es va fer un primer recull de fonts orals que ajudaren a complementar el llistat inicial de béns patrimonials del municipi, tasca que es va portar a terme paral·lelament en la fase del treball de camp.

Un cop es tingué finalitzada la recerca bibliogràfica i s'hagué realitzat un primer llistat amb els principals béns patrimonials es passà a la fase del treball de camp que va consistir en la visita als principals elements referenciats. La dinàmica de les visites es va dur a terme a partir d'un seguiment sistemàtic que partia de la informació recollida a la fase prèvia.

En aquestes sortides es visitava materialment els elements patrimonials, s'ubicaven sobre el mapa, s'elaboraven les descripcions corresponents, es fotografiaven, s'anotaven les coordenades, altitud, l'estat de conservació i totes les dades necessàries per poder omplir les fitxes model facilitades per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Per aquest motiu es van configurar unes fitxes de camp, que facilitaven l'enregistrament de les dades obtingudes i el posterior treball de gabinet. Durant les visites es conversava amb els propietaris, masovers, persones coneixedores del territori, dels costums i les tradicions de la localitat que ajudaven a contextualitzar, contrastar la informació que ja es tenia i localitzar elements com les fonts, cases enrunades, molins, etc. Així mateix fou interessant per les referències històriques que aportaven ja que ajudaria posteriorment a configurar i completar les fitxes definitives. També es van consultar especialistes en diversos temes, en fonts, camins ramaders, arqueòlegs, etc. que ajudaren a resseguir, sobre el terreny, les principals característiques del municipi. Totes aquestes fonts orals han estat de gran ajuda per descobrir béns patrimonials no localitzats a la fase anterior.

La tercera fase ha consistit en el treball de gabinet, és a dir la ordenació, organització i digitalització de totes les dades i la informació que s'ha recollit en les fases anteriors. Aquesta tasca s'ha desenvolupat a través d'unes fitxes digitalitzades, base de dades que utilitza el programa Microsoft Acces, facilitada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Aquestes fitxes defineixen els béns patrimonials segons el seu àmbit i tipologia, la denominació, titularitat, cronologia; també se'n fa una descripció i una ressenya històrica així com la valoració de l'estat de conservació.

Paral·lelament s'han seleccionat els mapes i les fotografies que omplirien l'apartat gràfic de cada fitxa.

Finalment es procedí a redactar la present memòria on es valora el resultat de la recerca i es dóna una visió global del municipi contextualitzant el patrimoni del municipi en relació amb el seu entorn físic i sociocultural creant una visió de conjunt i posant les bases per poder establir els criteris per la proposta de mesures i intervencions oportunes.

Es van establir criteris generals a l'hora d'intervenir i seleccionar els elements que serien fitxats i els que restarien descartats. Aquests es basaren en la singularitat i la rellevància dels béns detectats en el municipi. Pel què fa els elements immobles es primaren els valors constructius, arquitectònics, socials, industrials, religiosos, monumentals, representatius de l'època de construcció, l'estat de conservació així com la significació històrica i articulador del territori. També es valoraren la singularitat i el caràcter artístic, històric dels elements mobles, el volum i singularitat dels fons bibliogràfics, documentals i d'imatges, així com la vigència i el caràcter representatiu d'elements i manifestacions d'arrel tradicional i etnològic.

Per altra banda s'han descartat alguns elements per tenir pocs valors culturals o naturals, per trobar-se desapareguts, inaccessibles, perquè no s'han localitzat o s'han localitzat fora del terme municipal, o elements dels quals no es disposava de suficient informació per poder completar els camps de les fitxes. Altres elements que no han estat fitxats individualment, tot i haver estat considerats interessants, han estat identificats, assenyalats i descrits dins de les fitxes interrelacionades i associades.

Un cop finalitzada la fase de gabinet es va realitzar la segona de les reunions amb l'Ajuntament de Perafita, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, i Solc, música i tradició al Lluçanès, en la qual es van repassar les fitxes localitzades i descrites individualment, es van acabar de

precisar les que s'havien d'agregar, modificar o individualitzar, i es van corregir els errors i mancances.

Un cop rectificats els errors i agregades les fitxes que mancaven s'envià la base de dades, la Memòria i les fotografies seleccionades a l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Un cop donat el vist i plau es transformà tota la informació en una aplicació informàtica en format cd que permet conèixer i consultar el Mapa del Patrimoni Cultural Local de Perafita fent ús dels Sistemes d'Informació Geogràfica.

Finalment es van entregar dues versions del Mapa de Patrimoni Local (en format cd) a l'ajuntament: una versió completa amb totes les fitxes i les dades, i una versió per a consulta pública en la qual s'hi omet la informació susceptible a ser difosa públicament (noms de propietaris i adreces) així com els elements de l'àmbit moble i documental de caràcter privat.

2. DIAGNÒSTIC

2.1 MARC GEOGRÀFIC I MEDI FÍSIC

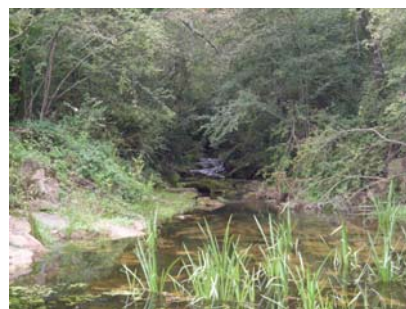
El municipi de Perafita està situat en un punt central de la regió del Lluçanès i occidental dins la comarca d'Osona i ocupa una superfície de 18'49 quilòmetres quadrats, en una zona de transició entre la Depressió Central i el Prepirineu. Com a la resta del Lluçanès,

les formacions rocoses del municipi són d'origen sedimentari, bàsicament conglomerats, gresos, margues i lutites, i es van formar durant l'Eocè, quan va sorgir la serralada pirinenca i els seus rius desembocaven en un mar interior, en el que es trobava el Lluçanès. Aquests rius portaven sediments que es van dipositar en el mar interior al llarg de l'Eocè i l'Oligocè fins que van emergir formant l'actual Depressió Central que s'estén des de la plana de Vic fins a la plana de Lleida (CORTÈS J, SERRA R: 1996).

El clima de Perafita és mediterrani de muntanya mitjana amb tendència continental. La temperatura mitjana anual és de 10°, tot i que al gener les mitjanes poden estar per sota dels 3° i al juliol, per sobre dels 21°. D'altra banda, les precipitacions mitjanes anuals oscil·len entre els 700 i els 800 mm, amb màxims pluviomètrics a la primavera, mentre que els mínims es donen a l'hivern (FORCADA, GAY: 2001).

La riera Gavarresa (Fitxa núm. 121) és el principal curs d'aigua que creua pel terme municipal, tot i que únicament el delimita, concretament per l'oest. Pràcticament tots els recs i torrents que hi ha al terme municipal de Perafita hi acaben afluint, alguns dins del terme municipal i altres més al sud. De nord a sud, els principals torrents i recs de Perafita que aflueixen directament a la riera Gavarresa són el torrent de Bols, que recull les aigües del rec

de Novelliques i el torrent de Cogullers, el rec del gorg Negre, que recull les aigües del rec de Pallars, el rec de la font del Tió i el rec de Bassès. A la meitat est del terme municipal hi ha altres recs i torrents que acaben formant la riera que més al sud és anomenada riera d'Olost, i que també acaba afluïnt a la riera Gavarresa. Els principals d'aquests recs són el de la Tria i el de Santa Margarida, que s'uneixen prop de la Riera donant origen al rec de la Roca Llisa, al que s'uneix, al límit sud del terme municipal, el rec de Mascarella. Finalment, a l'extrem nord-est del terme municipal hi ha una petita part del municipi que pertany a la conca hidrogràfica del Ter. Aquesta part comprèn la zona del pla de Rocatova i la carena on es troba la Serra, on s'inicia el rec de la Serra, afluent de la riera del Sorreigs.

El relleu de Perafita està dominat per la riera Gavarresa (Fitxa núm. 121) ja que tot el terme municipal s'hi aboca suaument, quedant els punts més elevats del terme municipal en l'extrem est i els més enfonsats a l'oest, al voltant de la riera. El nucli urbà es troba situat a uns 755 metres d'altitud, en una carena elevada a la part central del terme municipal que separa els recs i torrents que aflueixen directament a la riera Gavarresa, a l'oest, dels que formen el rec de la Roca Llisa, a l'est. Els punts més elevats del terme municipal recorren tot l'extrem est del terme municipal quedant a l'extrem nord-est diversos punts que superen els 900 metres d'alçada a la zona de Rocatova i el serrat de la Forca (916 metres). Al sud de la zona de Rocatova s'estén la carena que separa les conques hidrogràfiques del Ter i el Llobregat i que arriba fins a Sant Bartomeu del Grau. La major part d'aquesta carena supera els 800 metres d'alçada fins arribar a un altre punt elevat a l'extrem sud-est del terme municipal, el Cel de Cruells (848 metres). El punt amb menys alçada del terme municipal es troba a la riera Gavarresa, just quan aquesta

abandona el terme de Perafita a l'altura del Molinot de Sant Martí d'Albars, a uns 600 metres per sobre del nivell del mar.

Paisatgísticament, el terme municipal és força variat amb la meitat sud dominada per un mosaic de conreus entre els que hi ha masies disperses i petits boscos i la meitat nord dominada per grans extensions de boscos de pins amb poca densitat de masies i conreus, ja que és un terreny força accidentat i de mal accés.

Amb dades de 1999, hi havia 483 hectàrees de terres llaurades i 282 de pastures permanents per 700 hectàrees de terreny forestal. Els boscos de Perafita, força extensos especialment en la meitat nord, estan formats majoritàriament per grans extensions dominades pel pi roig, amb presència de roure martinenc i alzina, sovint agrupats en boscos de reduïdes dimensions, i de blada. També es troben, residualment, boscos de ribera, que originalment eren de salzes, oms o àlbers, però que o bé s'han substituït per espècies amb més rendiment com els pollancre o es troben molt malmesos (Dades municipals del programa HERMES).

La fauna que habita a Perafita és força variada, gràcies en part a les grans extensions boscoses que hi ha. Es poden observar una gran varietat d'aus, des de les més comunes merles, pardals, pinsans, rossinyols, capsigranys, abellerols, estornells, mussols, enganyapastors, mallerengues, corbs, tórtres, orenetes, cucuts, pit-roigs o aligots comuns fins a espècies més singulars i difícils d'observar com l'àguila marcenca o el bernat pescaire. Tot i així cal tenir en compte que no sempre són fàcils d'observar i que la majoria d'aquestes espècies migren provocant que la seva estada dins el terme municipal sigui estacional (AADD:1998).

De mamífers també n'hi ha força varietat, essent les espècies més comunes el conill, la llebre, l'esquirol, la guineu, el senglar, el teixó, la mostela o la fagina, a més d'una gran varietat de petits mamífers. També resulta destacable la

presència del cabirol, especialment al voltant de la massa boscosa que s'estén a la meitat nord del terme municipal (AADD:1998).

Pel que fa als rèptils, es poden observar diverses espècies de llangardaixos, sargantanes i serps, entre els que es troba la serp blanca (AADD:1998).

A on es concentra major diversitat tant de fauna com de flora és al voltant dels cursos d'aigua a on es pot observar gran varietat d'amfibis i peixos. És important remarcar que en la riera Gavarresa (Fitxa núm. 121) s'han substituït part de les espècies autòctones per d'altres forànies. Entre els peixos encara es poden observar en alguns punts de la riera els autòctons barb i bagra, tot i que amb una gran presència d'espècies introduïdes com el black-bass o el percasol. Entre els mol·luscs hi ha el cranc de riu autòcton que ha vist molt minvada la seva població mentre el cranc de riu americà segueix guanyant terreny i ocupant gran part de la riera i els seus afluents. Finalment, entre els amfibis s'hi compten diverses espècies de granotes, gripaus així com la salamandra (ORDEIX: 2000).

2.2 POBLAMENT, ESTRUCTURA ECONÒMICA I COMUNICACIONS

El municipi de Perafita té, segons dades facilitades per l'Ajuntament, 409 habitants a dia 7 de juliol de 2008, el que dóna una densitat de 22'1 habitants per quilòmetre quadrat. Té un únic nucli de població situat al sector central del terme municipal, al voltant de l'església

de Sant Pere de Perafita (Fitxa núm. 1). L'any 1942 es va segregar una part del municipi de Sant Boi de Lluçanès que va passar a dependre de Perafita. Aquesta part comprenia les masies de la Tria (Fitxa núm. 9), les Valls de Mascarella (Fitxa núm. 14), Mascarella (Fitxa núm. 13), les Roquetes (Fitxa núm. 39)

i el Roure (Fitxa núm.10), l'ermita de Santa Margarida de Vilaltella (Fitxa núm. 3) i diverses cases del barri de Montjuïc (Fitxa núm. 86) de Perafita, arribant fins al nucli urbà de Perafita (Fitxa núm. 87). Tot i que ja han passat més de 60 anys d'aquesta segregació, en molts mapes, alguns dels quals editats recentment, encara es recull el terme municipal antic.

La població, per tant, queda concentrada al voltant del nucli urbà, amb una presència quasi testimonial de masies habitades habitualment, ja que la major part de les que s'han conservat dempeus són ara segones residències.

Pel que fa als termes parroquials, el municipi de Perafita es troba dominat per la parròquia de Sant Pere de Perafita que ocupa la major part del terme municipal. La meitat nord-oest del terme municipal, on es troben les masies de Bols (Fitxa núm. 19), Cogullers (Fitxa núm. 23), Novelliques (Fitxa núm. 22), Terradelles (Fitxa núm. 20) i el Mas (Fitxa núm. 21), formava part originalment de la parròquia de Sant Boi de Lluçanès i va passar a dependre de la parròquia de Santa Eulàlia de Puig-Oriol des de l'any 1855 (MONTAÑA, PLANES:2004).

Les masies de la Serra (Fitxa núm. 37), Rocatova de Dalt (Fitxa núm. 25) i Rocatova de Baix (Fitxa núm. 26), en canvi segueixen formant part actualment de la parròquia de Sant Boi de Lluçanès. En el cas contrari es troben dues masies, que depenen de la parròquia de Perafita però que formen part del terme municipal de Sant Boi de Lluçanès, són la Casanova de la Tria i Vilaltella.

Al nucli urbà de Perafita es concentren els principals serveis del municipi com l'Ajuntament, el consultori mèdic (funciona 3 dies a la setmana i depèn del CAP de Sant Bartomeu del Grau), l'escola, el local social (on es troba una sala d'exposicions i la biblioteca) i la pista poliesportiva, que també s'utilitza com a teatre. Pel que fa al transport, per Perafita hi passa una línia

d'autobusos que comunica amb Vic, amb una freqüència de dos viatge per dia de dilluns a dissabte, depenent del calendari escolar.

L'activitat econòmica de Perafita està vertebrada a través de l'agricultura i la ramaderia, amb un pes important del sector industrial i de serveis. La modesta oferta de treball que hi ha a Perafita provoca, que com a d'altres poblacions del Lluçanès, una bona part de la població activa treballi fora del municipi.

L'agricultura i la ramaderia tenen un paper important en l'economia del municipi. Hi abunden les explotacions de porcs i de bestiar boví, seguides a força distància per les de bestiar oví i d'aviram, amb una presència quasi testimonial de bestiar cabrum i de conills. Amb dades de 1999, hi havia poc més de 4.500 caps de bestiar porcí i el seguia en nombre de caps de bestiar el sector boví amb prop de 1500 caps. Una part dels camps de conreu es dediquen a la producció de menjar per aquest bestiar, a través del conreu del farratge, i també s'utilitzen per al bestiar les pastures. Tot i així una part important dels camps de conreu, tots de secà, es dedica a altres vegetals, amb una especial importància del cereal (Dades municipals del programa HERMES).

Pel que fa a l'àmbit industrial i de serveis, aquest està vertebrat a través de diverses empreses que tenen la seva seu a Perafita. Entre aquestes empreses domina el sector del transport, la construcció i l'hostaleria, i s'hi troba també una fàbrica d'embotits i una empresa de producció de formatges. Amb dades de 2002 hi havia 44 empreses o professionals a Perafita, entre els quals 17 estaven dedicats al serveis (23 si hi comptem també el comerç al detall), 11 a la construcció i 6 a serveis (Dades municipals del programa HERMES).

En el camp de l'hostaleria, Perafita compta amb diversos allotjaments de turisme rural (Cal Terri (Fitxa núm. 35), ca l'Estamenya, la Tria (Fitxa núm. 9)) i amb diversos bars i restaurants (el 9, cafè del Mig o Cafè Sport, Bar la Plaça i fonda Pensiró).

Perafita és limítrof amb 5 municipis, tots ubicats dins la regió del Lluçanès i la comarca d'Osona. Limita amb el terme municipal de Lluçà en el sector nord-oest i nord del terme municipal. Pel sector nord-est limita amb el terme municipal de Sant Agustí de Lluçanès. Per la banda est el municipi limita amb Sant Boi de Lluçanès, i per la sud, amb Olost. Finalment, pel sector oest limita amb el terme municipal de Sant Martí d'Albars.

Perafita compta amb tres carreteres que travessen el seu terme municipal, tot i que dues d'aquestes ho fan d'una manera tangencial. La carretera BP-4653 comunica Prats de Lluçanès amb Sant Quirze de Besora creuant el terme municipal de sud-oest a nord-est i passant pel nucli urbà; la carretera BV-4601 comunica Vic amb la carretera BP-4653 a l'alçada de cal Sant Ponç, passant pel nucli urbà de Sant Bartomeu del Grau i pràcticament delimitant els termes municipals de Perafita i Sant Boi de Lluçanès en el seu extrem nord; i la carretera BV-4131, coneguda com la costa dels Gats, que comunica Sant Agustí de Lluçanès amb Lluçà entrant en un petit tram dins el terme municipal de Perafita, a l'alçada de la Ramada Encantada.

Completa el conjunt de carreteres del municipi dues pistes que uneixen nuclis urbans i que són arranjades periòdicament pel Consell Comarcal d'Osona. Una uneix els nuclis urbans de Perafita i Santa Eulàlia de Puig-Oriol creuant la riera Gavarresa a l'alçada del molí de la Roca (Fitxa núm. 46), i es troba parcialment asfaltada. L'altra uneix els nuclis de Perafita i la Blava, a Sant Martí d'Albars, i creua la riera Gavarresa a l'alçada del Molinot.

Les altres vies de comunicació per automòbil que es troben en el terme municipal són camins veïnals que condueixen a les masies o bé pistes forestals. Algunes d'aquestes pistes forestals són transitables en automòbil pels arranjaments que s'han fet dins el marc del Pla de Prevenció d'Incendis ja que el seu ús és esporàdic.

Pel que fa al senderisme, pel terme municipal de Perafita no hi discorre cap sender de gran ni de petit recorregut.

2.3 SÍNTESI HISTÒRICA

Marc General

El Lluçanès esdevé un territori amb significat estratègic i polític a finals del segle VIII. Aleshores, el Lluçanès, a l'igual que les terres circumdants, era una terra pràcticament despoblada i sense cap tipus d'organització fefaent. Aquesta situació era produïda per la desintegració de la societat hispanogoda i agreujada per les repetides incursions sarraïnes que afectaven el territori arribant a partir del 720 a ocupar els Pirineus i les terres de la Septimània (CORTÈS I SERRA: 1996).

La monarquia carolíngia no va tardar a organitzar-se per donar resposta a aquests atacs, recuperar les terres, frenar les ràtzies sarraïnes i establir línies frontereres. El Lluçanès es trobà implicat en l'escenari de la preparació d'aquesta conquesta curosament organitzada.

La repoblació i la consegüent defensa es va consolidar en temps de Guifré el Pilós, va permetre el transvasament de la població des de les zones muntanyoses cap a les planes fèrtils. Al comtat d'Osona la repoblació fou obra de pagesos i ramaders procedents de la Cerdanya. Al Lluçanès, la població tenia una doble via d'entrada, per la vall de la riera de Merlès i per la vall de Ribes i la vall de l'Illet, baixant la vall del Ter i endinsant-se a l'interfluvi ocupant el territori de nord a sud: Sora, Sant Agustí de Lluçanès, Alpens, Sant Boi de Lluçanès, Lluçà, Prats, Olost, Oristà, etc. Al segle IX es troben proves de que el territori ja estava ocupat.

Marc Específic

Les primeres notícies documentades que es troben a Perafita es remunten a l'any 909, quan es cita l'indret de Perafita com a límit de la parròquia d'Olost. L'església de Sant Pere (Fitxa núm. 1) no apareix documentada, però, fins l'any 1074, en un testament dels

senyors de Lluçà i l'any 1121 es documenta per primera vegada la parroquialitat de l'església de Sant Pere tot i que és probable que ja ho fos des de molt abans. Aquest temple fou refet en major o menor grau durant el segle XII; aquestes obres es dedueixen a partir de la presència en l'església parroquial actual d'un timpà romànic (Fitxa núm. 53) procedent d'aquesta antiga església parroquial que sembla construït del segle XII.

Des de començaments del segle XI la família Besora tenia al terme de Perafita una propietat alodial que donaren a Berenguer Sunifred de Lluçà el 1082, en atenció a uns béns que n'havia rebut a Orís, Besora i Torelló. Pocs anys més tard, el 1098, el bisbe Berenguer Sunifred en cedí la dominicatura al monestir de Sant Joan de les Abadesses, juntament amb una casa que havia bastit prop de l'església de Sant Pere.

La població i el terme pertanyien a la demarcació del castell de Lluçà i la part de la parròquia no integrada municipalment era de la demarcació de Sant Boi de Lluçanès, possessió tradicional de la mitra de Vic. Malgrat tenir el terme dividit en dos dominis prou potents, la parròquia va conservar la seva independència, sense formar part del col·lectiu d'esglésies vinculades al monestir de Lluçà, ni lligar-se a la parròquia de Sant Boi, que en aquest segles ja era una parròquia important.

Perafita entrava de ple dins la jurisdicció el baró de Lluçà tot i que no es coneixen quines eren les seves pertinences. Tot i així se sap que a finals del segle XIV Andreu de Fenollet (baró de la Portella i Lluçà) es vengué el delme de Perafita a en Pere Ferrer, segurament avantpassat del seu homònim que poc després seria el sots-veguer del Lluçanès. Els masos i terres que posseïa el baró havien de ser molts ja que el preu de venda fou de 7.200 sous.

A més del baró els senyors alodials del terme eren, a la baixa edat medieval, la catedral de Vic, el monestir de Lluçà, el

monestir de Sant Joan de les Abadesses i el rector de Sant Pere de Perafita (MASRAMON:1990):

- La catedral de Vic. Era una de les senyories que hi tenia més béns, que aglutinà sota l'anomenada pabordia de desembre. Les pabordies eren unes comunitats de canonges encarregades de l'administració dels béns materials de les catedrals i monestirs. Els masos que posseïa eren els següents: Mascarella (Fitxa núm. 13), documentat el 1281; des de principis del segle XIV tenia adscrits, en indivís, amb l'hereu de la Riera els masos Valls (Fitxa núm. 14) superior i Valls inferior (documentats el 1204). Vilaltella, documentat el 1188, tenia adscrit el mas Coromina. Sunyera, documentat el 1242, actualment la Tria (Fitxa núm. 9), al segle XIV era del monestir de Lluçà. Tenia adscrits el mas Coll i la masoveria de Fontrenó. Roure (Fitxa núm. 10), documentat el 1326. Puig, documentat el 1238. Roca (Fitxa núm. 17), documentat el 1188.

- El monestir de Lluçà. També hi tenia forces possessions, aglutinades en una batllia (batllia de Perafita) que no se sap per qui era regentada: Carbonell (Fitxa núm. 38), documentada el 1315, tenia adscrits els masos Ricoldana (documentat el 1272) i Corn (documentat el 1434). Cruells (Fitxa núm. 11), documentat el 1392, tenia adscrit el mas Solanells (documentat el 1434). Roca (Fitxa núm. 17), en indivís amb la catedral de Vic. La Riera (Fitxa núm. 8), documentat el 1311, tenia adscrit el mas Trullàs (documentat el 1291).

- La cambreria de Sant Joan de les Abadesses. Posseïa el mas Sanies de Munt, documentat el 1238, actualment anomenat Casanova de la Tria, en indivís amb el rector de Perafita, a qui havia estat cedit antigament per Estefania de Lluçà.

A més d'aquests masos, a la parròquia de Sant Pere de Perafita hi havia altres masos que no se sap de qui eren: Bassès (Fitxa núm. 15), documentat l'any 1292; Heures (Fitxa núm. 27), documentat l'any 1335; Casals, documentat l'any 1289; Pallàs (Fitxa núm. 28), documentat el 1238 i Busquets (Fitxa núm. 7).

La població que s'anà aglutinant a redós de l'antiga església romànica de Sant Pere de Perafita (Fitxa núm. 1) cresqué notablement durant els segles XIV i XV, i en conseqüència, el rector de la parròquia de Sant Pere esdevingué senyor alodial d'una quantitat notable de cases, la majoria situades al poble mateix. Fora del poble també posseïa algunes cases com Sanies de Munt, en indivís amb el monestir de Sant Joan de les Abadesses, i el mas Baranera superior, documentat el 1290, de la parròquia de Sant Boi (MASRAMON:1990).

L'any 1396, a instàncies del habitants de la comarca, la reina Maria concedí als homes de la Baronia del Lluçanès un privilegi que consistia en instaurar la figura del sots-veguer del Lluçanès i establia una doble cúria, a Sant Feliu Sasserra i a Perafita, que depenia de Manresa i Vic respectivament. Així Perafita va compartir la capitalitat administrativa, que funcionà intermitentment fins el 1611, fins a la creació definitiva de la sots-vegueria, amb cúria única a Sant Feliu.

Al llarg del segle XVI el Principat experimentà un continuat creixement demogràfic. En un fogatge de 1515 hi ha atestats a Perafita 13 focs i en el fogatge de 1553 apareixen els següents (IGLÉSIES:1981):

Dins la parròquia de Perafita:

- Lo capellà
- Les Heures
- Lo Puig
- Peyas
- La Rocha
- En lo molí de la Rocha hi està en Marsa
- En Cruells
- Lo Riera
- L'Escuder
- La casa Ferrera de Payas
- Gabriel Cruells sta a la casa d'en Peyas
- La casa d'en Carbonell
- La casa del Piteu
- La casa de lo Grau
- La casa del Garrelles

- La casa de na Carbonella
- Mestre Pera
- La casa de la Casals
- Gabriell Terricabres
- La casa de mestre Guillem
- N'Arnaudet
- Al Ferrer

Dins la parròquia de Sant Boi (entre altres):

- Lo Serra
- Gabriel Roure

A la segona meitat del segle XVI Perafita cresqué notablement i es convertí en un centre de gran activitat comercial i artesanal. Hi havia, segurament, entre altres professions com la de hostaler, paraire, sabater, picapedrer, fuster, ferrer, mestre de cases, moliner, etc. Contribuí a aquest augment de la població la immigració de gascons i llenguadocians que es produí durant els segles XV i XVI, perquè a la segona meitat del segle XVI es compten que aproximadament un 15% de la població de Perafita tenia aquest origen. Cognoms com Alecoy, Bizard, Garrós, Molanat, Rabolet, Galdissard, Rognos, Lerivet, etc. La integració d'aquesta gent fou total i hi ha constància de molts matrimonis mixtos a finals del segle XVI, i molts oficis exercits per ells (MASRAMON:1990).

Durant el segle XVII la població de Perafita continuà creixent. A l'any 1626 es comptabilitzaven 49 cases amb un total de 301 habitants, dels quals 106 eren homes, 93 dones i 92 nens (PLADEVALL:1973). 60 anys més tard, l'any 1686, es trobaven documentades

en una visita pastoral del bisbe Antoni Pasqual, 70 cases juntes, 16 pagesies i les capelles de Santa Margarida i Sant Antoni Abat de les Heures (PLADEVALL:1976).

A principis del segle XVIII, Jaume Puig Beuló de Perafita, juntament amb els seus fills Francesc i Antoni Puig Sorribes, participaren en els fets que desencadenarien en la Guerra de

Successió; foren uns dels principals organitzadors de l'alçament vigatà del 1705, als quals seguiren un grup d'homes destacant, entre ells, Francesc Macià "Bac de Roda". De gener a març de 1714 es produïren grans incendis i devastacions; el Lluçanès fou una de les zones més castigades pels estralls de la Guerra ja que 3 de les 11 poblacions saquejades i incendiades eren lluçaneses. Les tropes filipistes, comandades pel comte de Montemar, incendiaren les poblacions de Prats de Lluçanès, Oristà i Sant Feliu Sasserra. A partir del Decret de Nova Planta (1716) la sots-vegueria del Lluçanès es va desfer i es passà a formar part del "corregimiento de Manresa". L'any 1721, el capità general, marquès de Castelrodrigo va anomenar batlle de Perafita al paraire Bernat Tomàs. A ulls del govern borbònic, l'escollit Bernat Tomàs reunia així mateix "las calidades de satisfacción y confianza, capacidad i legalidad necesarias para el uso y ejercicio del dicho empleo" (PLANES:2002).

El progressiu creixement demogràfic de Perafita al segle XVIII va en consonància amb el creixement demogràfic i econòmic que experimentà tot el Principat de Catalunya. L'any 1718 hi vivien 357 habitants i l'any 1787 s'havia arribat a 439 habitants. Això també es reflecteix amb l'increment de cases del nucli urbà (Fitxa núm. 87) que duen a la llinda la data del segle XVIII, fruit de reformes i ampliacions, o noves construccions i masies que es s'edificaren en aquesta època.

Durant el segle XVIII l'administració borbònica feu diverses concessions hidràuliques per a molins, nocs o molins bataners, i basses i cisternes. A Perafita es van donar les següents concessions (PLANES:1997):

- Joan Roca, molí fariner. 1792
- Regidors de Perafita, font de l'Arç. 1754.

En aquesta època, a la segona meitat del segle XVIII, un nou temple fou edificat per a substituir la vella església romànica, petita i segurament afectada pels anys. De l'església romànica sols en sobrevisqué l'esmentat timpà romànic (Fitxa núm.53). El

nou edifici, construït en estil barroc, no fou acabat fins a l'últim detall, quedant per polir la façana i el campanar. Un segle més tard, a 1863, es presentà un projecte –obra de l'arquitecte Elies Rogent- que pretenia acabar la façana, canviar el coronament del campanar, construir una capella del Santíssim Sagrament, i posar una pica baptismal nova. Aquest projecte, malgrat haver estat aprovat pel bisbat i pel govern estatal, i estar les obres adjudicades per subhasta pública, l'any 1864, no es portà a terme (FONT:1992).

A principis del segle XIX hi hagué una crisi econòmica i demogràfica incrementada per la Guerra del Francès, que es reflecteix en el cens de població de Perafita. A l'any 1819 la població s'havia reduït a 320 persones.

Malgrat això la població continuà augmentant al llarg del segle XIX, superant les èpoques d'epidèmies i còleres com la que es produí a la dècada dels anys 50, en què sols al poble de Perafita van morir 100 persones (MONTAÑA I PLANES:2004). El cens màxim de població es troba el 1860 amb 746 habitants i a partir d'aquí s'inicia un continuat declivi que arribaria a finals del segle XIX a 397 habitants a l'any 1897.

L'any 1885 es començà a parlar de canviar la ubicació del cementiri, situat davant de l'església, ja que es trobava al mig del poble i no reunia massa bones condicions. L'any 1886 s'inhumà i se'n construí un de nou fora de la població; en el lloc de l'antic cementiri es construí la placeta i l'escalinata d'accés a la parroquial, i s'arranjaren els voltants (FONT:1992).

A la primera dècada del segle XX la demografia s'havia estancat entorn als 390 habitants. I fou a partir dels anys 20 que s'incrementà: 1920, 575 habitants i 1930, 583 habitants. A Perafita hi havia dues fàbriques importants: una fou fundada l'any 1948 pel Sr. J. Ballús; l'any 1976 funcionava sota el nom

de Teixits Maria Dolors Ballús (Fitxa núm. 122), fabricaven teixits de cotó amb 6 telers cerdans i hi treballaven 3 homes. L'altra fàbrica va ser creada pel Sr. Vilatries; l'any 1975 funcionava sota el nom de Teixits Lluís Ballús Vilaseca, fabricaven teixits de cotó amb 12 telers Jumberca i hi treballaven 2 homes i 5 dones (CORTADA:1982).

A part d'aquestes fàbriques també hi havia, en el camp de la indústria tèxtil, Confecció Rossinyol, que al 1954 es dedicaven a la confecció amb 8 màquines de confecció i 4 treballadors (1 home i 3 dones), i la fàbrica familiar de Teixits Cullerell que al 1979 produïen teixits de cotó i fibres, amb 6 telers Pignones (CORTADA:1982).

Durant la Guerra Civil espanyola l'església parroquial de Sant Pere de Perafita (Fitxa núm. 1) fou saquejada; van desaparèixer nombroses imatges i ornaments, entre ells un magnífic retaule barroc que ocupava tot el fons del presbiteri. Acabada la guerra, la reparació no es feu esperar, i a 1941, amb l'església ja rehabilitada, el bisbe Joan Perelló beneí i consagrà l'ara de l'altar major, que fou de nou consagrat l'any 1965. Ens els anys noranta es varen realitzar obres importants en l'església parroquial; es va refer la teulada, es va pintar la nau, es posà calefacció, etc. Entre els anys 1991-1993 Joaquim Busquets va executar una notable decoració del presbiteri i baptisteri (Fitxa núm. 54 i 55).

L'any 1942 una part del municipi de Sant Boi es va segregar i va passar a dependre del municipi de Perafita. Aquesta part comprèn les dues cases situades al barri de Montjuïch (Fitxa núm. 86) de Perafita, ca l'Albert i cal Canadell; les masies de la Tria (Fitxa núm. 9), les Valls (Fitxa núm.14), Mascarella (Fitxa núm.13), les Roquetes (Fitxa núm.39) i el Roure (Fitxa núm.10), i

l'hermita de Santa Margarida de Vilaltella (Fitxa núm.3) (MONTAÑA I PLANES:2004).

A Perafita es celebren un seguit de festes que ajuden a mantenir la vitalitat del poble. La festa per excel·lència és “La Candelera” (Fitxa núm.92), que es celebra el primer diumenge de febrer; es duen a terme espectaculars curses de cavalls, precedides d'un concorregut

“Passant” i de multitud d'actes complementaris (balls, concursos, esmorzars populars, etc.). Una altra festa és la Festa Major (Fitxa núm.91) (29 de juny) en què s'organitzen balls populars, cantades d'havaneres, jocs infantils, el torneig de 24h de futbol sala i la tradicional revetlla de Sant Pere, celebrada el dia 28 al vespre.

Altres festes són les Caramelles de Pasqua (Fitxa núm.97), l'aplec de Santa Margarida de Vilaltella (Fitxa núm.95) (tercer diumenge de juliol) a l'hermita romànica de Santa Margarida (Fitxa núm.3), la caminada Perafita-els Munts-Perafita (un dissabte d'estiu), la Processó de Sant Agustí (Fitxa núm.94) (28 d'agost) o l'aplec del Remei (Fitxa núm.96) (segon diumenge d'octubre) que gaudeix de gran popularitat i que es celebra a l'hermita del Remei (Fitxa núm.2).

2.4 ESCUT MUNICIPAL I TOPONÍMIA

Actualment, l'ajuntament de Perafita utilitza com a escut municipal un escut tallat en el qual hi ha la representació d'un castell que ocupa la major part de l'escut i una pedra o fita a la part inferior, relacionada amb l'origen etimològic del nom del poble.

En algunes fitxes ja s'han inclòs petites notes sobre els topònims, que en el cas de Perafita generalment fan referència a l'entorn natural (les Valls (Fitxa núm.14), la Riera (Fitxa núm.8), la Roca (Fitxa núm.17), la Serra (Fitxa núm.37), Rocatova, les Roquetes (Fitxa núm.39), el Roure (Fitxa núm.10), les Heures (Fitxa núm.27)...) i a activitats humanes (cal Ferrer Xic (Fitxa núm.105), hostal Nou (Fitxa núm.33),...). La majoria d'aquests topònims provenen etimològicament del llatí, tot i que també n'hi ha d'origen pre-romà. A continuació detallem alguns dels topònims més significatius del terme municipal.

Un topònim de gran rellevància és el nom de **Perafita**, topònim que dóna nom al municipi. El topònim **Perafita** apareix documentat l'any 909 quan es cita l'indret com a límit de la parròquia d'Olost (l'església de Sant Pere no es troba documentada fins l'any 1074). Prové del llatí *petra ficta* que etimològicament vol dir pedra-fita, és a dir pedra col·locada en un indret per indicar la terminació d'una propietat o territori.

Altres topònims del terme municipal de Perafita amb interès etimològic són:

Gavarresa (Fitxa núm. 121), es troba documentat ja el 908, sota la forma Kavaresa. Segons Aebischer es tracta d'un derivat del nom pre-romà *gavarra*.

Franquesa (Fitxa núm.16), prové del llatí medieval *franquitia*, derivat del germànic *frank*, que significa lliure. Un dels significats encara vigents de franquesa és el d'exempció d'un impost, d'un tribut o d'una altra càrrega o obligació.

Riera (Fitxa núm.8), prové del llatí *rivaria* derivat de *rivu*,| que significa riu. El significat de la riera, plenament vigent és el de curs d'aigua menor que un riu però més important que un torrent.

Bauma (Fitxa núm.24), és la grafia lluçanesa de balma, mot d'origen gàl·lic que prové de *balma*, cova. El seu significat és el de cova no gaire fonda, formada per l'avançament d'una roca sobre un espai buit.

Montjuïc (Fitxa núm.86), prové del llatí *monte iudaico*, que significa muntanya dels jueus. Aquest topònim apareix en diversos punts de la geografia catalana vinculat a una comunitat hebrea. En el cas de Perafita també es troba el topònim del carrer del **Call** (barri on habitaven els jueus o carrer estret entre dues roques).

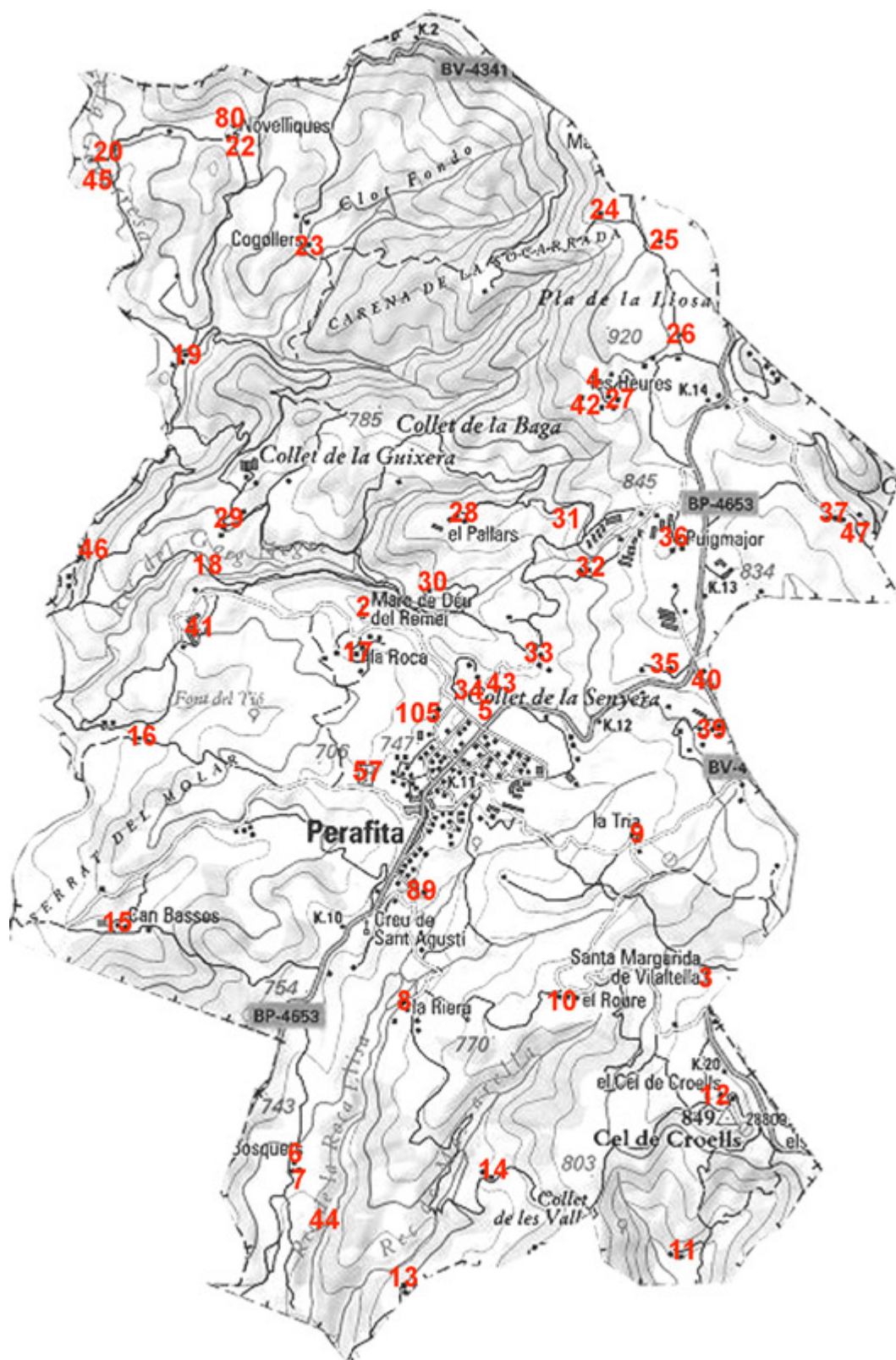
Tint, prové del llatí *tinctum* i fa referència a l'acció i efecte de tenyir. Es tracta d'un topònim força comú en els pobles on es treballava la llana.

Heures (Fitxa núm.27), prové del llatí *hedera* i el seu significat és encara vigent.

Rocatova, es tracta d'un topònim compost. D'una banda roca prové del mot pre-romà *rocca* i de l'altra tova, prové del llatí *topha*. El significat d'ambdós mots junts és el de pedra porosa. El mot roca també es troba en els topònims de les masies Roca i Roquetes.

2.5 Mapa de situació dels elements fitxats

Situació de béns immobles (edificis i conjunts arquitectònics) del terme municipal de Perafita

Base topogràfica del terme municipal de Perafita, 1:25000 (Institut Cartogràfic de Catalunya)

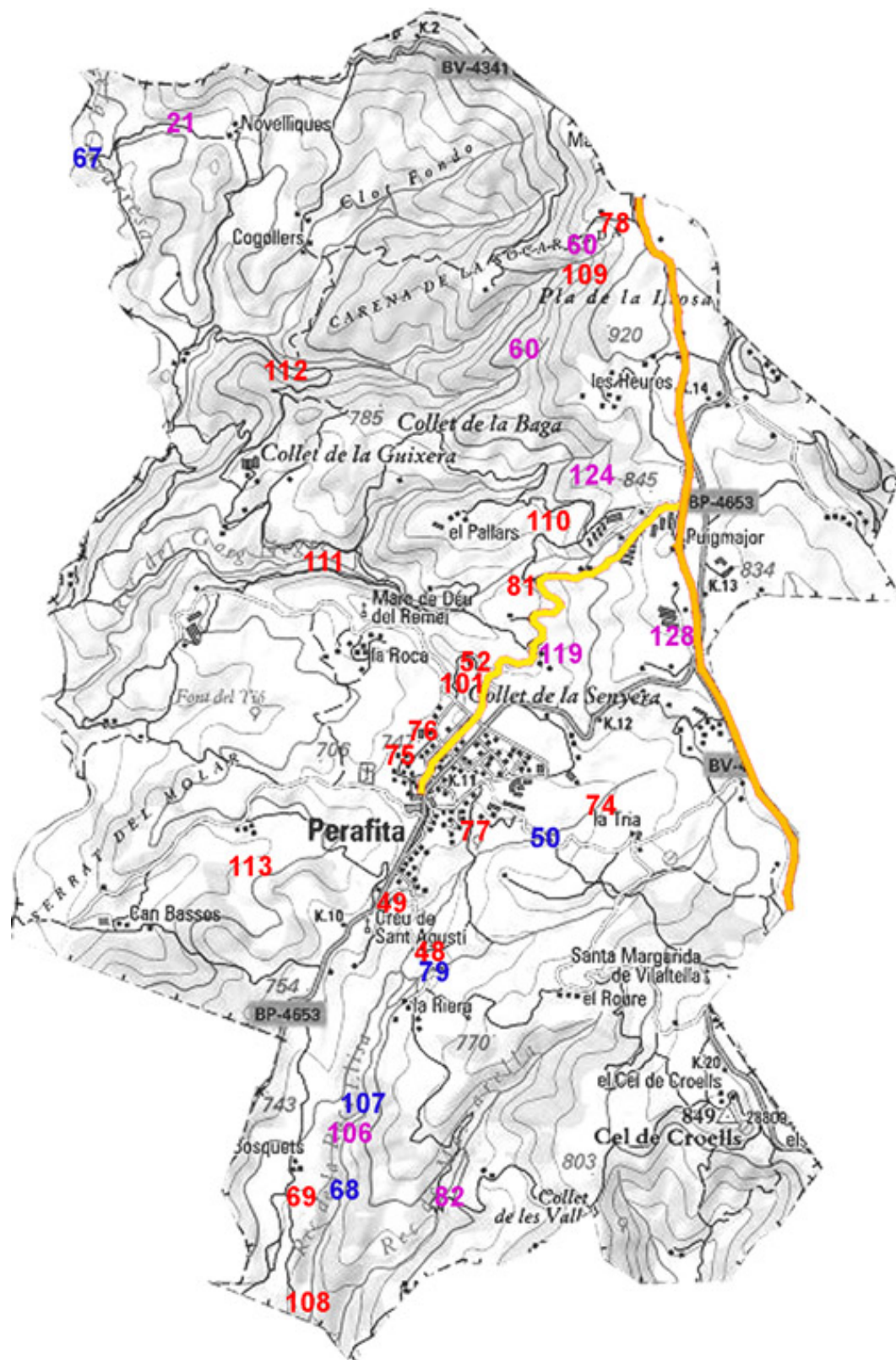
► Edificis

- 2 Mare de Déu del Remei
- 3 Santa Margarida de Vilaltella
- 4 Sant Antoni Abat de les Heures
- 5 La Puríssima del Castell
- 6 La Immaculada Concepció de Busquets
- 7 Busquets
- 9 La Tria
- 10 El Roure
- 11 Cruells
- 12 El Cel de Cruells
- 13 Mascarella
- 14 Les Valls de Mascarella
- 15 Bassès
- 16 La Franquesa
- 17 La Roca
- 18 Casanova de la Roca
- 19 Bols
- 20 Terradelles
- 22 Novelliquestes
- 23 Cogullers
- 24 La Bauma
- 25 Rocatova de Dalt
- 26 Rocatova de Baix
- 28 Pallars
- 29 Casanova de Pallars
- 30 Cal Teulats
- 31 Cal Soci
- 32 Cal Fusta
- 33 Hostal Nou
- 34 El Castell
- 35 Cal Terri
- 36 Puigmajor
- 37 La Serra
- 39 Les Roquetes
- 40 Cal Sant Ponç
- 41 Cal Mirot
- 42 Masoveria de les Heures
- 43 Masoveria del Castell
- 44 Molí de Busquets
- 45 Molí de Terradelles
- 46 Molí de la Roca
- 47 Pallissa de la Serra
- 48 Teuleria de la Riera
- 80 Pallissa de Novelliquestes
- 81 Barraca de cal Fusta
- 89 Roca del Mill
- 105 Cal Ferrer Xic

► Conjunts arquitectònics

- 8 La Riera
- 27 Les Heures
- 57 Cementiri

Situació de béns immobles (elements arquitectònics, jaciments i obra civil) del terme municipal de Perafita

Base topogràfica del terme municipal de Perafita, 1:25000 (Institut Cartogràfic de Catalunya)

► Elements arquitectònics

49 Pedró de Sant Agustí
52 Llinda del Castell
69 Xup de Busquets
74 Font de la Tria
75 Font Vella
76 Font Nova
77 Font del Raig
78 Font de la Bauma
101 Escut del Castell
108 Font de les Arenes
109 Font de la Perera
110 Font de cal Soci
111 Font del Gorg Negre
112 Font del Cingle
113 Font de la Parada
119 Font de l'Hostal Nou

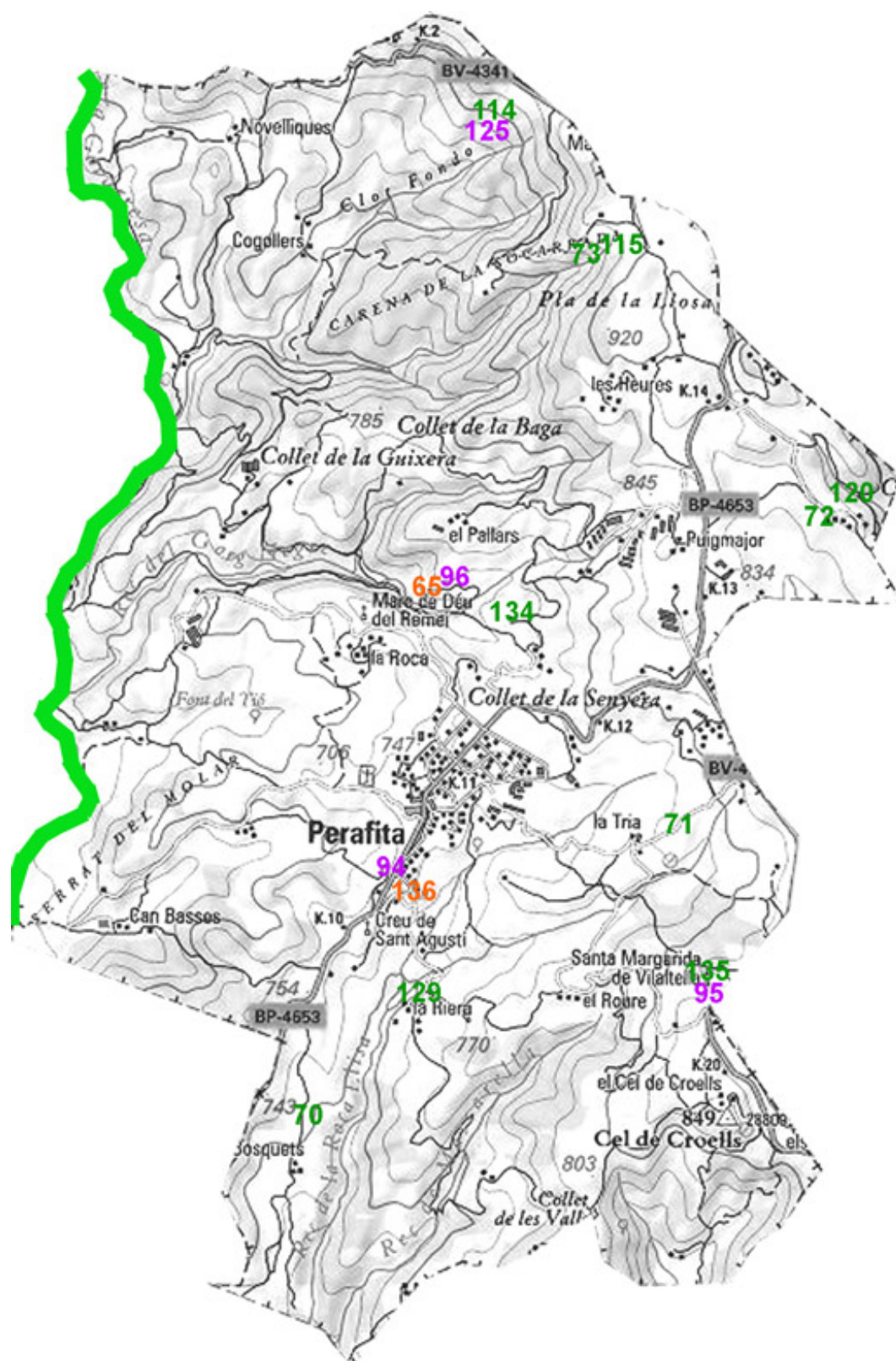
► Jaciments

21 El Mas
60 Balma de les Heures (jaciment)
82 Mascarella (jaciment)
106 Molí de la Riera
124 Jaciment les Heures – cal Soci
128 Camí empedrat de Puigmajor

► Obra civil

50 Pont de la Tria
58 Camí ramader
59 Camí ral Perafita – Ripoll
67 Resclosa del molí de Terradelles
68 Resclosa del molí de Busquets
79 Pont de l'horta de la Riera
107 Resclosa del molí de la Riera

Situació de béns documentals, immaterials i naturals del terme municipal de Perafita

Base topogràfica del terme municipal de Perafita, 1:25000 (Institut Cartogràfic de Catalunya)

► **Patrimoni documental**

65 Goigs de la Mare de Déu del Remei
136 Fons fotogràfic Lluís Picas

Ubicats fora del terme municipal:

130 Arxiu de Josep M. Vilarmau i Cabanes

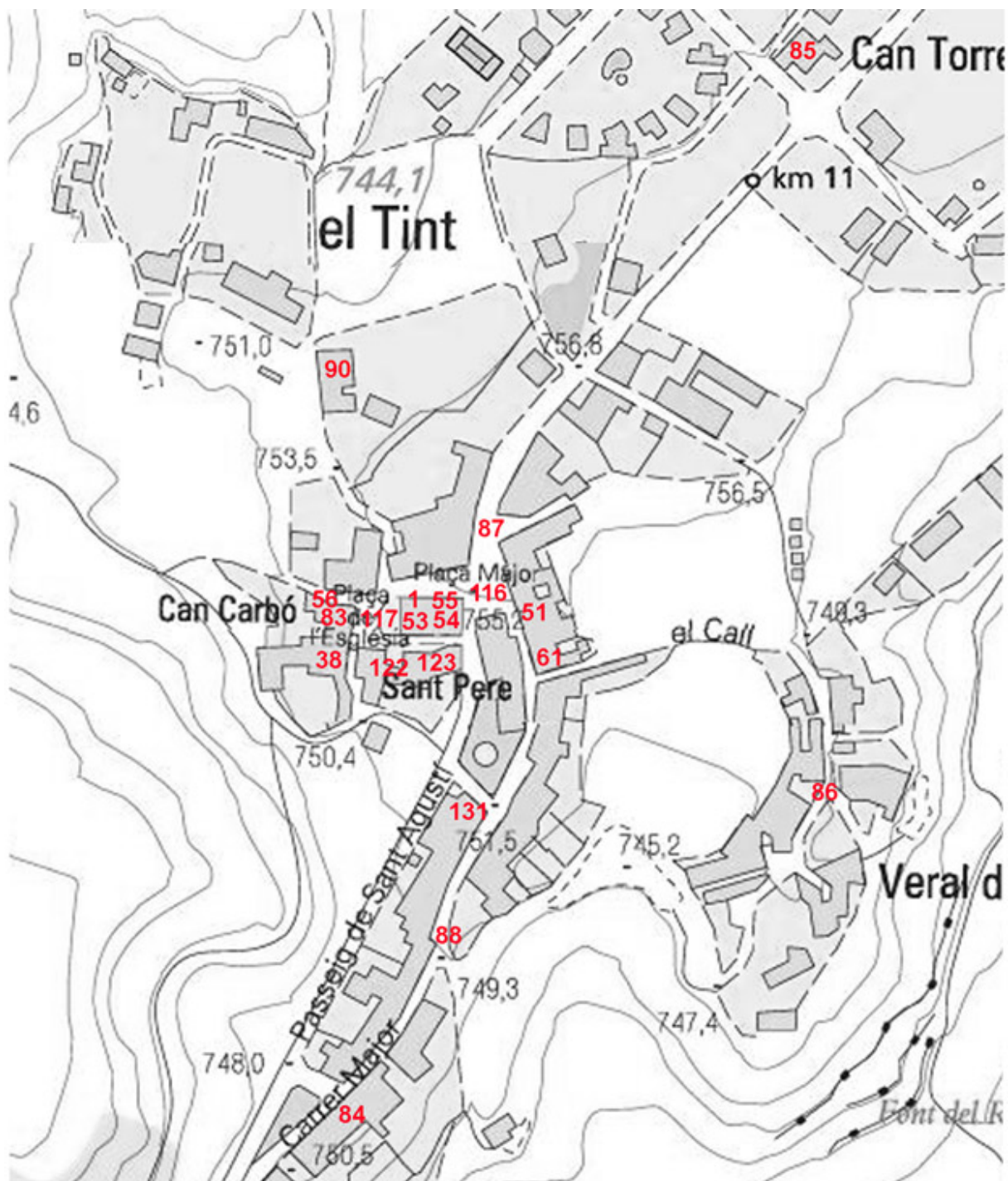
► **Patrimoni immaterial**

94 Processó de Sant Agustí
95 Aplec de Santa Margarida
96 Aplec del Remei
125 La goja i la ramada encantada

► **Patrimoni natural**

70 Alzina bonica de Busquets
71 Roure bonic de la Tria
72 Roure de la Serra
73 Balma de les Heures
114 La ramada encantada
115 La roca Llisa
120 Balma de Coll Triador
121 Riera Gavarresa
129 Alzina de la Riera
134 Alzina de la fàbrica d'embotits
135 Roure de Santa Margarida de Vilaltella

Situació de béns immobles (edificis i conjunts arquitectònics) del nucli urbà de Perafita

Base topogràfica del nucli urbà de Perafita, 1:25000 (Institut Cartogràfic de Catalunya)

► Edificis

- 1 Sant Pere de Perafita
- 38 Can Carbó
- 61 Molí de cal Fuster
- 83 Ca les Monges
- 84 Ca l'Espanyol
- 85 Can Torres
- 90 Cal Xeco
- 122 Cal Ballús
- 123 La Rectoria
- 131 Antiga fàbrica de fideus (cal Prats)

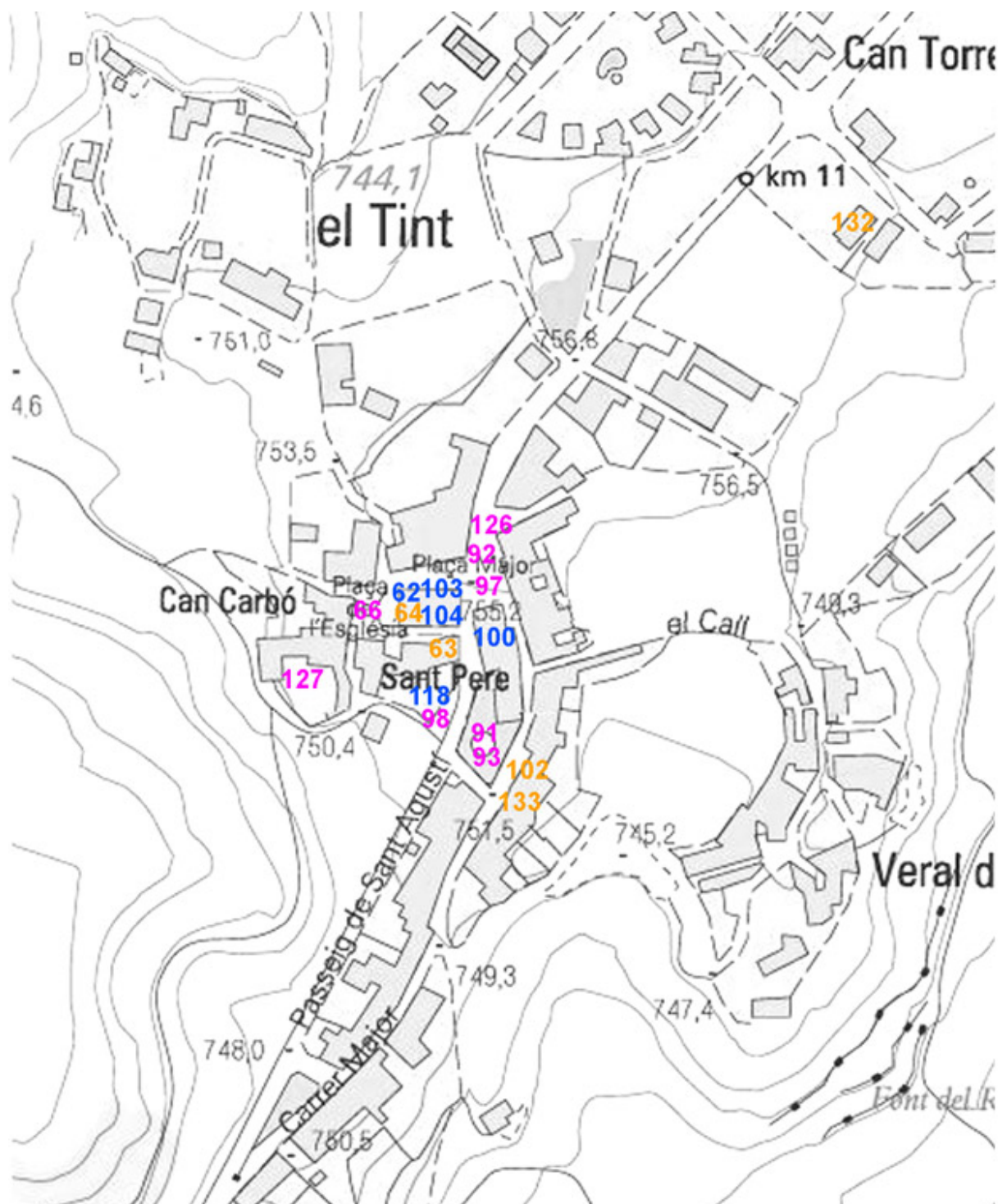
► Conjunts arquitectònics

- 86 Monjuïch
- 87 Nucli urbà
- 88 Carrer Major
- 116 Plaça Major
- 117 Plaça de l'Església

► Elements arquitectònics

- 51 Finestra del carrer Major
- 53 Timpà de Sant Pere
- 54 Pintures del presbiteri de Sant Pere
- 55 Pintures del baptisteri de Sant Pere
- 56 Pou de la Casa de les Monges

Situació de béns mobles, documental i immaterial del nucli urbà de Perafita

Base topogràfica del nucli urbà de Perafita, 1:25000 (Institut Cartogràfic de Catalunya)

► **Patrimoni moble**

62 Sant Pere
100 Cap-grossos de Perafita
103 Campana petita
104 Campana gran
118 Monòlit de Jaume Puig

► **Patrimoni documental**

63 Arxiu parroquial de Sant Pere de Perafita
64 Goigs de Sant Pere
102 Arxiu municipal
132 Arxiu fotogràfic família Casals-costa
133 Fons fotogràfic municipal

► **Patrimoni immaterial**

66. Ball parlat de Serrallonga
91 Festa Major
92 La Candalera
93 Revetlla de Sant Pere
97 Caramelles
98 Ofrena floral a Jaume Puig
126 Una bruixa a Perafita
127 L'hereu de can Carbó

Sense ubicació:

99 Focs de Sant Isidre

2.6 ESTAT LEGAL DE PROTECCIÓ

En aquest àmbit el municipi de Perafita té dos elements protegits a nivell nacional. Es tracta dels **BCIN** (Bé Cultural d'Interès Nacional) anomenats el Castell i l'escut del Castell.

► **El Castell** (Fitxa núm.34) és un edifici bastit en època contemporània (finals del segle XIX, principis del XX) amb nombrosos elements neogòtics donant un aspecte de chateau o castell centreuropèu amb dues torres adossades als costats. La seva protecció es deu a la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol i el seu Número de Registre Estatal és: R-I-51-5588.

► **L'escut del Castell** (Fitxa núm.101) és un escut d'armes. Es tracta d'un escut de pedra esculpit en baix relleu dins un marc quadrat motllurat. Al centre l'escut està envoltat per diferents elements: dues àligues de perfil que sobresurten d'un segon pla, al darrere de l'escut; les dues miren a dos costats diferents. A la part de baix de l'escut apareixen les cues de les àligues sobre les quals hi ha una creu de l'ordre de Jerusalem. A la part superior hi ha la part del cap d'una armadura. L'escut en si es troba partit verticalment en dues parts. A la part de l'esquerra hi ha la representació d'una torre. A la part de la dreta hi ha set punts disposats en dues columnes de tres i un punt a la part inferior. La seva protecció es deu al Decret 14 de març de 1963 núm. 571/63.

Un altre element protegit per llei, sempre i quan estigui classificat, és el **camí ramader** (Fitxa núm.58) que creua el terme municipal. Els camins ramaders estan protegits per la Llei 3/1995, de 23 de març, de vies pecuàries, protecció segons la qual aquests béns, els camins, són de domini públic i no se'n pot fer cap tipus d'apropiació.

Pel que fa a la protecció a nivell local, no hi ha declarat cap BCIL (Bé Cultural d'Interès Local). El municipi compta actualment amb Normes Subsidiàries de Planejament tot i que està en procés la realització del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (P.O.U.M.). En el capítol VI PROTECCIÓ DELS ELEMENTS D'INTERÈS ARQUITECTÒNIC, PAISATGÍSTIC O MONUMENTAL es determina la protecció d'aquells elements segons el seu valor arquitectònic, ambiental i paisatgístic, monumental i/o de significació tradicional. Els elements amb valor artístic i arquitectònic o monumental tenen un grau de protecció integral, en els quals només es podran autoritzar actuacions dirigides al seu manteniment, conservació o restauració. Gaudeixen també del caràcter de protecció integral els espais naturals d'interès paisatgístic.

Els edificis amb un valor històric i tradicional derivat del seu tipus edificatori tenen un grau de protecció preventiva, en els quals es poden autoritzar les obres necessàries per al manteniment, conservació i consolidació de l'estructura, obres de reforma interior destinades a millorar les condicions higièniques i garantir l'assoliment de les condicions d'habitabilitat.

Els elements d'interès protegits són els següents:

1a categoria. Conjunts històrics – arquitectònics:

- Ermita de Santa Margarida i Vilaltella (Fitxa núm.3)
- Ermita del Remei (Fitxa núm.2)
- Església parroquial (Fitxa núm.1)

2a categoria. Conjunts arquitectònics urbans:

- Carrer Major (Fitxa núm.88)
- Plaça de l'església i adjacents (Fitxa núm.117)

3a categoria. Edificis de significació arquitectònica tradicional: masies

- Novelliques (Fitxa núm.22)
- Cogullers (Fitxa núm.23)
- La Bauma (Fitxa núm.24)
- Cal Pastor o Rocatova de Dalt (Fitxa núm.25)
- Rocatova o Can Rocatova de Baix (Fitxa núm.26)

- Bols (Fitxa núm.19)
- Les Heures (Fitxa núm.27)
- La Serra (Fitxa núm.37)
- Puigmajor (Fitxa núm.36)
- Cal Soci (Fitxa núm.31)
- Pallars (Fitxa núm.28)
- Casa nova de Pallars (Fitxa núm.29)
- Cal Mirot (Fitxa núm.41)
- Cal Teulats (Fitxa núm.30)
- Can Fusta (Fitxa núm.32)
- Carolet
- Hostal Nou (Fitxa núm.33)
- Can Terricabres (Fitxa núm.35)
- Cal Sant Ponç (Fitxa núm.40)
- El Castell o Castellnou (Fitxa núm.34)
- La Roca (Fitxa núm.17)
- La Franquesa (Fitxa núm.16)
- Ferrer Xic (Fitxa núm.105)
- Bassès (Fitxa núm.15)
- La Tria (Fitxa núm.9)
- El Roure (Fitxa núm.10)
- La Riera (Fitxa núm.8)
- El Cel (Fitxa núm.12)
- Les Valls de Mascarella (Fitxa núm.14)
- Busquets (Fitxa núm.7)
- Cruells (Fitxa núm.11)
- Mascarella (Fitxa núm.13)
- Terradelles (Fitxa núm.20)
- El Mas de Novelliques (Fitxa núm.21)
- Can Barrina
- Casanova de la Roca (Fitxa núm.18)
- Les Roquetes (Fitxa núm.39)

4a categoria. Elements arquitectònics d'edificis a protegir:

- Portal adovellat de Can Carbó
- Portal adovellat de cal Espanyol
- Pou de la casa de la plaça de l'església núm. 6 (Fitxa núm.56)
- Escut de la casa de la Tria
- Portal adovellat i llindar de can Busquets
- Timpà romànic (Fitxa núm.53)

Paratges naturals

- Balma (Fitxa núm.73)
- Font del Cingle (Fitxa núm.112)
- Font del gorg Negre (Fitxa núm.111)
- Font Nova (Fitxa núm.76)

La majoria dels elements inventariats a l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic i a l'inventari de patrimoni Arqueològic i Paleontològic de la Generalitat de Catalunya, es troben protegits en les normes subsidiàries de planejament de Perafita. Tot i així hi ha alguns elements de l'Inventari de patrimoni Arquitectònic i de l'Inventari de Patrimoni Industrial de la Generalitat de Catalunya que no gaudeixen de cap tipus de protecció legal. Així doncs, s'ha considerat oportú proposar diversos BCIL's per tal de donar una protecció adequada als elements patrimonials més destacables del municipi, així com un llistat d'elements que seria interessant incloure al catàleg de protecció del futur POUM, esmentats en l'apartat de protecció del bloc de Recomanacions.

2.7 EQUIPAMENTS PATRIMONIALS

A Perafita hi ha diversos equipaments patrimonials de caràcter públic. Un dels equipaments és **l'arxiu municipal** (Fitxa núm. 102) que representa una eina d'interès per a l'estudi del municipi i la seva història, tot i que la documentació pertany als segles XIX i XX. L'arxiu ha estat organitzat, ordenat i classificat a través del Programa de la Xarxa d'Arxius Municipals de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

També en l'àmbit públic, el municipi de Perafita compta amb una **sala de teatre**, ubicada a l'interior del poliesportiu, i amb una **sala per a exposicions** (El Niu), ubicada als baixos de l'antic ajuntament, al carrer Major número 4, on al llarg de l'any s'organitzen diverses exposicions d'art, coincidint normalment amb les festes del municipi.

Pel que fa a l'àmbit privat hi ha **l'arxiu Parroquial de Sant Pere de Perafita** (Fitxa núm. 63) (conservat, en part, a la rectoria) que conté la documentació generada pel funcionament propi d'una parròquia a nivell d'administració i de l'activitat notarial amb una cronologia

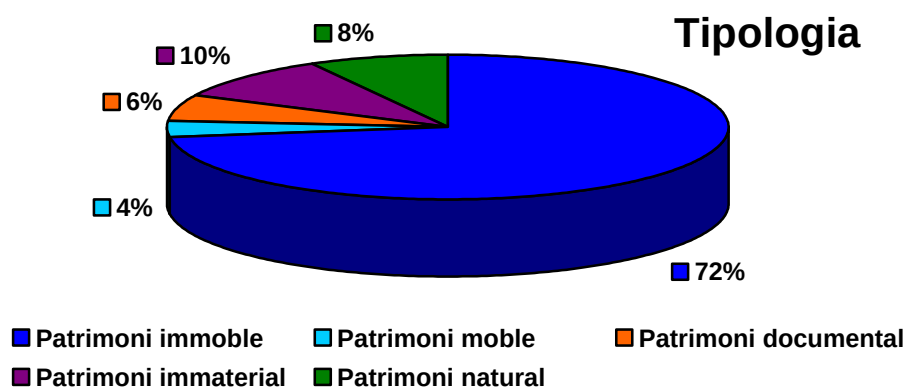

variada que va des del segle XVI al XIX. Entre la documentació hi ha llibres de baptismes (segles XVII, XVIII i XIX), matrimonis (segle XVII), llibres d'administració de les confraries del Roser, Sta. Llúcia, Nostra Senyora dels Dolors, etc. (segles XVII, XVIII i XIX), llibres de visites pastorals, llibres de registre de testaments, administració de comptes, etc. Entre els papers esparsos titulats matrimonis, obits i manuals notariaus es troba documentació que va de 1595 a 1623. Aquest fons documental constitueix un equipament patrimonial de gran interès històric que seria interessant ordenar i classificar.

2.8 ANÀLISI GLOBAL DE LA SITUACIÓ DEL PATRIMONI DEL TERME

Tipologia

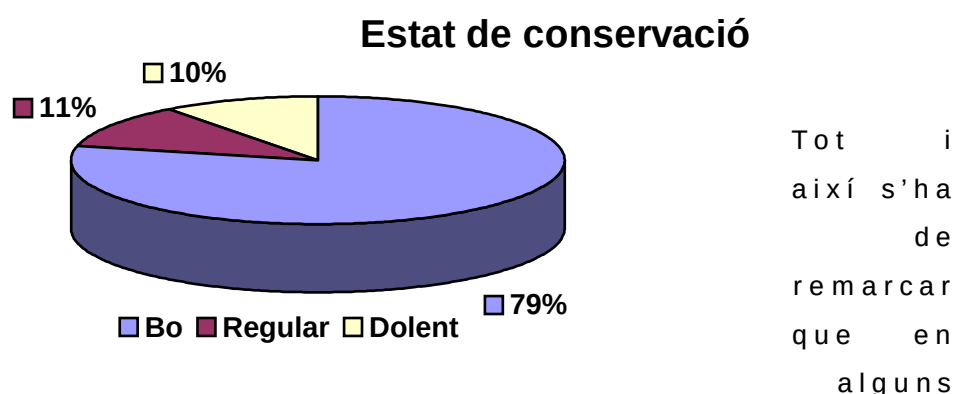
Tenint en compte les prescripcions tècniques de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, es pot dividir el total de 136 elements patrimonials inventariats a Perafita en 5 tipologies diferents. Hi ha 99 elements inventariats que corresponen al patrimoni immoble (72%), 5 a patrimoni moble (4%), 8 a patrimoni documental (6%), 13 a patrimoni immaterial (10%) i 11 a patrimoni natural (8%). L'àmbit del patrimoni immoble abasta, per tant, pràcticament tres quarts parts dels elements inventariats, i és seguit a distància pel patrimoni immaterial i el natural. La fracció més petita correspon als patrimonis documental i moble.

Del total de 99 elements inventariats dins de l'àmbit del patrimoni immoble, 57 corresponen a edificis (57%), 21 a elements arquitectònics (21%), 8 a conjunts arquitectònics (8%), 7 a obra civil (7%) i 6 a jaciments (6%). En la tipologia de patrimoni moble s'han inventariat 5 elements, repartits entre objectes (4 fitxes) i elements urbans (1). Dins del patrimoni documental s'han fitxat 8 elements: 5 fons documentals i 3 fons d'imatges. Pel que fa al patrimoni immaterial s'han inventariat 13 elements, dividits entre manifestacions festives (6), tradició oral (3), música i dansa (2) i costumari (2). Finalment, s'han detectat 11 elements que pertanyen a l'àmbit del patrimoni natural, cinc elements són zones d'interès natural i sis espècimens botànics singulars.

Estat de conservació

Referent a l'estat de conservació, els 136 elements inventariats s'han dividit en les tres possibilitats que es preveien des de l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. S'ha classificat amb un estat de conservació bo el 79% de les fitxes (107 elements), amb un estat de conservació regular l'11% (15 elements) i amb un estat de conservació dolent el 10% del total (14 elements).

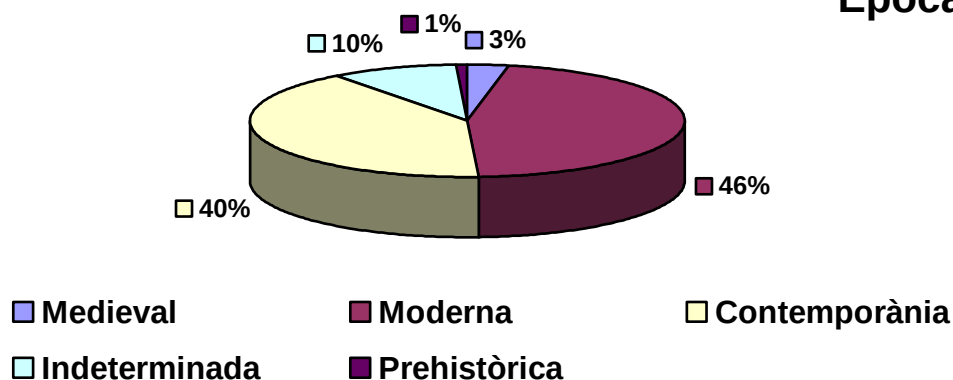

casos l'elecció entre un estat de conservació i una altre ha estat difícil, ja que en diverses ocasions els elements podien tenir un estat de conservació general bo i en canvi tenir parts concretes en mal estat, o a la inversa. En aquests casos s'ha fet una valoració general, especificant les característiques particulars de l'estat de conservació a les mateixes fitxes.

Èpoques

Referent a les èpoques en les que poden datar els elements inventariats, s'ha de remarcar la dificultat, en alguns casos, d'associar els elements a una època determinada. Per aquest motiu apareixen en les fitxes alguns elements ubicats en més d'una època; tot i així, i de cara a fer més simple i entenedor el gràfic següent, s'ha agafat l'època més antiga en els casos en els que un element estava a cavall entre dues o més èpoques. Per exemple, si un element està ubicat en l'època medieval i moderna, apareix al gràfic únicament com a medieval.

Època

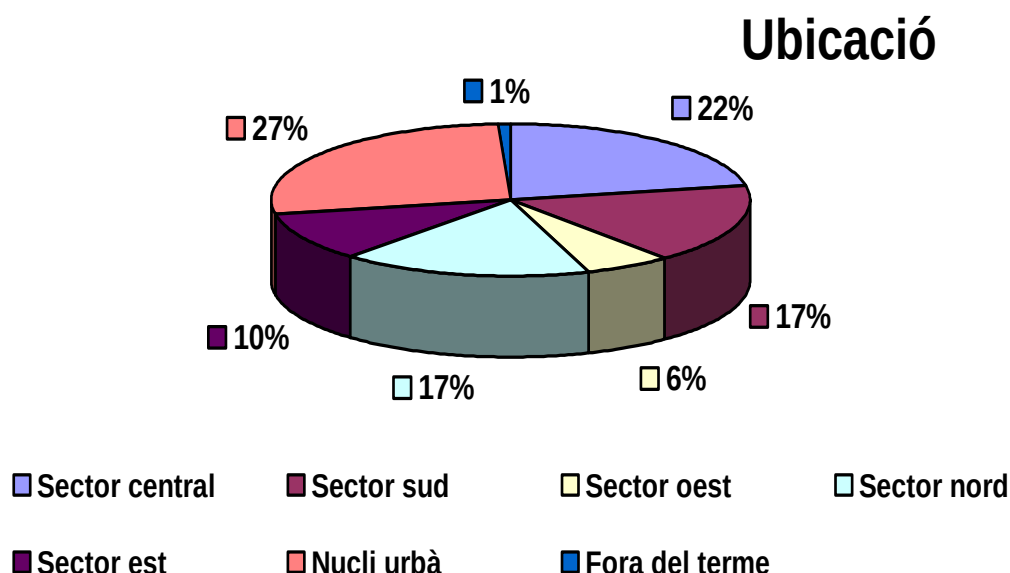

D'aquesta manera, els 136 elements inventariats a Perafita es poden dividir en 5 èpoques. Pertanyen a l'època prehistòrica 1 fitxa (1%), a l'època medieval 4 fitxes, que suposen un 3% del total, a l'època moderna s'hi inclouen 63 elements que corresponen al 46% del total i a l'època contemporània 55 elements, que suposen un 40%. El 10% restant equival a les 13 fitxes que han quedat sense època associada i, per tant, com a indeterminades. La major part de les fitxes que no tenen una època determinada corresponen a les fonts, inventariades com a element arquitectònic dins del patrimoni immoble, i algunes a les manifestacions festives.

Ubicació

Com en el cas de l'època, realitzar un gràfic amb la ubicació dels elements tal com apareixen a les fitxes seria poc entenedor per la multitud de variants que apareixen en la ubicació. Per aquesta raó s'han unificat les ubicacions en 6 grans sectors en els que s'ha dividit el terme municipal (nord, est, sud, oest, central i nucli urbà) a més dels elements que es troben fora del terme municipal. D'aquesta manera, els 136 elements inventariats apareixen repartits força heterogèniament en tot el terme municipal, amb la concentració més important d'elements fitxats al nucli urbà on es concentren 37 fitxes, que suposen el 27% del total. El segueixen en ordre d'importància el sector central amb 30 fitxes (22%) i el sectors nord i sud amb 23 fitxes cada un (17% cada sector). Seguidament apareix el

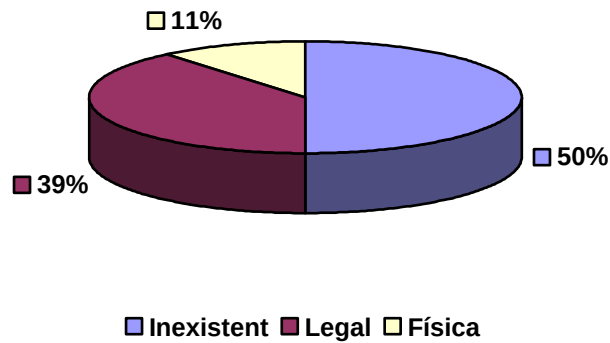
sector est amb 14 fitxes (10%) i a certa distància el sector oest del terme municipal, amb 8 fitxes (6%). Finalment la fitxa restant, inclosa dins l'apartat "fora del terme" està ubicada fora del terme municipal.

Protecció

La protecció de cada un dels 136 elements fitxats a Perafita s'ha valorat en funció a les possibilitats que oferien les fitxes dissenyades per l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona: inexistent, legal, física i legal i física. La meitat de les fitxes, concretament 68, no tenen cap protecció i representen un 50% del total. Seguidament, apareixen els 53 elements detectats amb protecció legal, que suposen un 39% del total, la majoria protegits a través de les Normes Subsidiàries de Planejament i finalment els 15 elements detectats amb protecció física, que corresponen a l'11% del total.

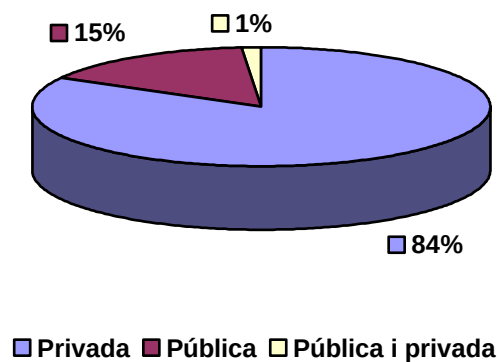
Protecció

Titularitat

En relació amb la titularitat, es fàcil observar com la major part del elements fitxats són de titularitat privada. Concretament, 113 de les 136 fitxes totals pertanyen a l'àmbit privat, el que equival al 84% del total. En l'àmbit públic hi ha 21 elements detectats, el que suposa un 15% del total. Finalment s'han fitxat dos elements amb titularitat compartida entre l'àmbit públic i el privat.

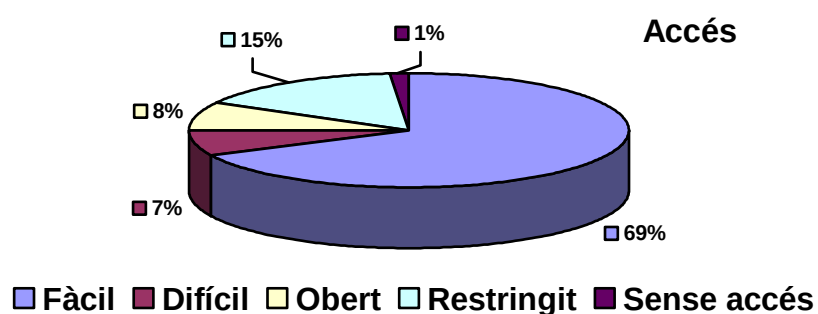
Titularitat

Accés

Pel que fa a l'accés, s'han dividit els 136 elements fitxats entre les cinc possibilitats que oferia l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona: accés fàcil, difícil, obert, restringit i sense accés. Més de la meitat dels elements fitxats

s'han classificat amb accés fàcil (69%), el que equival a 92 elements. En ordre percentual, segueixen els 21 elements inventariats amb accés restringit, que suposen un 15% del total, els 11 elements amb accés obert (8%) i els 7 elements amb accés difícil, que equivalen al 7% del total. Finalment, s'han fitxat dos elements sense accés (1%).

Cal remarcar que en alguns casos, especialment els d'aquells béns als que s'accedeix a través de pista forestal, l'elecció entre les diverses possibilitats d'accés ha estat difícil ja que si bé en el moment de la visita l'accés era fàcil, aquest es podia tornar difícil amb condicions meteorològiques adverses (períodes de pluja, per exemple) o viceversa.

3 LLISTAT D'ELEMENTS FITXATS I NO FITXATS

3.1 LLISTAT D'ELEMENTS FITXATS

El Mapa del Patrimoni Cultural de Perafita consta de 136 fitxes. Cal dir que no tots els elements detectats se'ls hi ha assignat una fitxa. A les fitxes només s'hi ha inclòs aquells elements que tenien un interès patrimonial remarcable, singulars i amb un valor monumental, artístic, històric, etnològic, social, industrial, identitari, religiós i natural. La resta, i sobretot aquells que no reunien prou valors, els que no es disposava de suficient informació per poder completar els camps de les fitxes, els ubicats fora del terme municipal i els desapareguts han estat recollits en l'apartat d'elements no fitxats.

A continuació es detallen els elements patrimonials inventariats ordenats en tres llistats: el primer amb ordenació numèrica, el segon amb ordenació tipològica i el tercer amb ordenació onomàstica.

Llistat amb ordenació numèrica

Núm.Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
1	Sant Pere de Perafita	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
2	Mare de Déu del Remei	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
3	Santa Margarida de Vilaltella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
4	Sant Antoni Abat de les Heures	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
5	La Puríssima del Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
6	La Immaculada Concepció de Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
7	Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
8	La Riera	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
9	La Tria	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
10	El Roure	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
11	Cruells	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
12	El Cel de Cruells	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
13	Mascarella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
14	Les Valls de Mascarella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
15	Bassès	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
16	La Franquesa	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
17	La Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
18	Casanova de la Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
19	Bols	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
20	Terradelles	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
21	El Mas	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
22	Novel·liques	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
23	Cogullers	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
24	La Bauma	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
25	Rocatova de Dalt	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
26	Rocatova de Baix	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
27	Les Heures	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
28	Pallars	1.1	Patrimoni immoble	Edifici

Núm.Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
29	Casanova de Pallars	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
30	Cal Teulats	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
31	Cal Soci	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
32	Cal Fusta	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
33	Hostal Nou	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
34	El Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
35	Cal Terri	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
36	Puigmajor	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
37	La Serra	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
38	Can Carbó	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
39	Les Roquetes	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
40	Cal Sant Ponç	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
41	Cal Mirot	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
42	Masoveria de les Heures	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
43	Masoveria del Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
44	Molí de Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
45	Molí de Terradelles	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
46	Molí de la Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
47	Pallissa de la Serra	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
48	Teuleria de la Riera	1.1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
49	Pedró de Sant Agustí	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
50	Pont de la Tria	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
51	Finestra del carrer Major	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
52	Llinda del Castell	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
53	Timpà de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
54	Pintures del presbiteri de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
55	Pintures del baptisteri de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
56	Pou de Casa de les Monges	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
57	Cementiri	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
58	Camí ramader	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
59	Camí ral Perafita-Ripoll	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil

Núm.Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
60	Balma de les Heures (jaciment)	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
61	Molí de cal Fuster	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
62	Sant Pere	2.2	Patrimoni moble	Objecte
63	Arxiu parroquial de Sant Pere de Perafita	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
64	Goigs de Sant Pere	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
65	Goigs de la Mare de Déu del Remei	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
66	Ball parlat de Serrallonga	4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa
67	Resclosa del molí de Terradelles	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
68	Resclosa del molí de Busquets	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
69	Xup de Busquets	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
70	Alzina bonica de Busquets	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
71	Roure bonic de la Tria	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
72	Roure de la Serra	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
73	Balma de les Heures	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès
74	Font de la Tria	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
75	Font Vella	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
76	Font Nova	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
77	Font del Raig	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
78	Font de la Bauma	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
79	Pont de l'horta de la Riera	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
80	Pallissa de Novelliques	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
81	Barraca de cal Fusta	1.1	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
82	Mascarella (jaciment)	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
83	Ca les Monges	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
84	Ca l'Espanyol	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
85	Can Torres	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
86	Montjuïc	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
87	Nucli urbà de Perafita	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
88	Carrer Major	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
89	Roca del Mill	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
90	Cal Xeco	1.1	Patrimoni immoble	Edifici

Núm.Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
91	Festa Major	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
92	La Candelera	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
93	Revetlla de Sant Pere	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
94	Processó de Sant Agustí	4.5	Patrimoni immaterial	Costumari
95	Aplec de Santa Margarida	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
96	Aplec del Remei	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
97	Caramelles	4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa
98	Ofrena floral a Jaume Puig	4.5	Patrimoni immaterial	Costumari
99	Focs de Sant Isidre	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives
100	Cap-grossos de Perafita	2.2	Patrimoni moble	Objecte
101	Escut del Castell	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
102	Arxiu municipal	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
103	Campana petita	2.2	Patrimoni moble	Objecte
104	Campana gran	2.2	Patrimoni moble	Objecte
105	Cal Ferrer Xic	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
106	Molí de la Riera	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
107	Resclosa del molí de la Riera	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil
108	Font de les Arenes	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
109	Font de la Perera	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
110	Font de cal Soci	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
111	Font del gorg Negre	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
112	Font del Cingle	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
113	Font de la Parada	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
114	La Ramada Encantada	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès
115	La roca Llisa	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès
116	Plaça Major	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
117	Plaça de l'Església	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic
118	Monòlit de Jaume Puig	2.1	Patrimoni moble	Element urbà
119	Font de l'hostal Nou	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic
120	Balma de coll Triador	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès
121	Riera Gavarresa	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès

Núm.Fitxa	Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia
122	Cal Ballús	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
123	La Rectoria	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
124	Jaciment de Les Heures-cal Soci	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
125	La goja i la ramada encantada	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral
126	Una bruixa a Perafita	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral
127	L'hereu de can Carbó	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral
128	Camí empedrat de Puigmajor	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment
129	Alzina de la Riera	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
130	Arxiu de Josep M. Vilarmau i Cabanes	3.2	Patrimoni documental	Fons documental
131	Antiga fàbrica de fideus (cal Prats)	1.1	Patrimoni immoble	Edifici
132	Arxiu fotogràfic família Casals-Costa	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges
133	Fons fotogràfic municipal	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges
134	Alzina de la fàbrica d'embotits	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
135	Roure de Santa Margarida de Vilaltella	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics
136	Fons fotogràfic Lluís Picas	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges

Llistat amb ordenació tipològica

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Antiga fàbrica de fideus (cal Prats)	131
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Bassès	15
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Bols	19
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Busquets	7
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Ca les Monges	83
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Ca l'Espanyol	84
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Ballús	122
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Ferrer Xic	105
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Fusta	32
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Mirot	41
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Sant Ponç	40
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Soci	31
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Terri	35
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Torres	85
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Xeco	90
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Can Carbó	38
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Casanova de la Roca	18
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Casanova de Pallars	29
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cogullers	23
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cruells	11
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Castell	34
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Cel de Cruells	12
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	El Roure	10
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Hostal Nou	33
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Bauma	24
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Franquesa	16
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Immaculada Concepció de Busquets	6
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Puríssima del Castell	5

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Rectoria	123
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Roca	17
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Serra	37
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	La Tria	9
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Les Roquetes	39
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Les Valls de Mascarella	14
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Mare de Déu del Remei	2
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Mascarella	13
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Masoveria de les Heures	42
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Masoveria del Castell	43
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Molí de Busquets	44
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Molí de cal Fuster	61
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Molí de la Roca	46
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Molí de Terradelles	45
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Novel·liques	22
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Pallars	28
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Pallissa de la Serra	47
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Pallissa de Novel·liques	80
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Puigmajor	36
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Roca del Mill	89
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Rocatova de Baix	26
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Rocatova de Dalt	25
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Sant Antoni Abat de les Heures	4
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Sant Pere de Perafita	1
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Santa Margarida de Vilaltella	3
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Terradelles	20
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Cal Teulats	30
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Barraca de cal Fusta	81
1.1	Patrimoni immoble	Edifici	Teuleria de la Riera	48
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Carrer Major	88

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Cementiri	57
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	La Riera	8
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Les Heures	27
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Montjuïc	86
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Nucli urbà de Perafita	87
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Plaça de l'Església	117
1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	Plaça Major	116
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Escut del Castell	101
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Finestra del carrer Major	51
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de cal Soci	110
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de la Bauma	78
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de la Parada	113
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de la Perera	109
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de la Tria	74
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de les Arenes	108
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font de l'hostal Nou	119
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font del Cingle	112
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font del gorg Negre	111
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font del Raig	77
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font Nova	76
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Font Vella	75
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Llinda del Castell	52
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pedró de Sant Agustí	49
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pintures del baptisteri de Sant Pere	55
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pintures del presbiteri de Sant Pere	54
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Pou de Casa de les Monges	56
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Timpà de Sant Pere	53
1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	Xup de Busquets	69
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Balma de les Heures (jaciment)	60
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Camí empedrat de Puigmajor	128

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	El Mas	21
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Jaciment de Les Heures-cal Soci	124
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Mascarella (jaciment)	82
1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	Molí de la Riera	106
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Camí ral Perafita-Ripoll	59
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Camí ramader	58
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Pont de la Tria	50
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Pont de l'horta de la Riera	79
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Resclosa del molí de Busquets	68
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Resclosa del molí de la Riera	107
1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	Resclosa del molí de Terradelles	67
2.1	Patrimoni moble	Element urbà	Monòlit de Jaume Puig	118
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Campana gran	104
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Campana petita	103
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Cap-grossos de Perafita	100
2.2	Patrimoni moble	Objecte	Sant Pere	62
3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	Arxiu fotogràfic família Casals-Costa	132
3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	Fons fotogràfic Lluís Picas	136
3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	Fons fotogràfic municipal	133
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Arxiu de Josep M. Vilarmau i Cabanes	130
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Arxiu municipal	102
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Arxiu parroquial de Sant Pere de Perafita	63
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Goigs de la Mare de Déu del Remei	65
3.2	Patrimoni documental	Fons documental	Goigs de Sant Pere	64
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Aplec de Santa Margarida	95
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Aplec del Remei	96
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Festa Major	91
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Focs de Sant Isidre	99
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	La Candelera	92
4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	Revetlla de Sant Pere	93

Codi	Àmbit	Tipologia	Denominació	Núm. Fitxa
4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	L'hereu de can Carbó	127
4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	La goja i la ramada encantada	125
4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	Una bruixa a Perafita	126
4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa	Ball parlat de Serrallonga	66
4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa	Caramelles	97
4.5	Patrimoni immaterial	Costumari	Ofrena floral a Jaume Puig	98
4.5	Patrimoni immaterial	Costumari	Processó de Sant Agustí	94
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	Balma de coll Triador	120
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	Balma de les Heures	73
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	La Ramada Encantada	114
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	La roca Llisa	115
5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	Riera Gavarresa	121
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Alzina bonica de Busquets	70
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Alzina de la fàbrica d'embotits	134
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Alzina de la Riera	129
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Roure bonic de la Tria	71
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Roure de la Serra	72
5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	Roure de Santa Margarida de Vilaltella	135

Llistat amb ordenació onomàstica

Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
Alzina bonica de Busquets	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	70
Alzina de la fàbrica d'embotits	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	134
Alzina de la Riera	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	129
Antiga fàbrica de fideus (cal Prats)	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	131
Aplec de Santa Margarida	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	95
Aplec del Remei	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	96
Arxiu de Josep M. Vilarmau i Cabanes	3.2	Patrimoni documental	Fons documental	130
Arxiu fotogràfic família Casals-Costa	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	132
Arxiu municipal	3.2	Patrimoni documental	Fons documental	102
Arxiu parroquial de Sant Pere de Perafita	3.2	Patrimoni documental	Fons documental	63
Ball parlat de Serrallonga	4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa	66
Balma de coll Triador	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	120
Balma de les Heures	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	73
Balma de les Heures (jaciment)	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	60
Barraca de cal Fusta	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	81
Bassès	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	15
Bols	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	19
Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	7
Ca les Monges	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	83
Ca l'Espanyol	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	84
Cal Ballús	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	122
Cal Ferrer Xic	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	105
Cal Fusta	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	32
Cal Mirot	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	41
Cal Sant Ponç	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	40
Cal Soci	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	31
Cal Terri	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	35

Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
Can Torres	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	85
Cal Xeco	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	90
Camí empedrat de Puigmajor	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	128
Camí ral Perafita-Ripoll	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	59
Camí ramader	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	58
Campana gran	2.2	Patrimoni moble	Objecte	104
Campana petita	2.2	Patrimoni moble	Objecte	103
Can Carbó	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	38
Cap-grossos de Perafita	2.2	Patrimoni moble	Objecte	100
Caramelles	4.4	Patrimoni immaterial	Música i dansa	97
Carrer Major	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	88
Casanova de la Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	18
Casanova de Pallars	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	29
Cementiri	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	57
Cogullers	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	23
Cruells	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	11
El Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	34
El Cel de Cruells	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	12
El Mas	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	21
El Roure	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	10
Escut del Castell	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	101
Festa Major	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	91
Finestra del carrer Major	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	51
Focs de Sant Isidre	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	99
Fons fotogràfic Lluís Picas	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	136
Fons fotogràfic municipal	3.1	Patrimoni documental	Fons imatges	133
Font de cal Soci	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	110
Font de la Bauma	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	78
Font de la Parada	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	113
Font de la Perera	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	109

Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
Font de la Tria	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	74
Font de les Arenes	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	108
Font de l'hostal Nou	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	119
Font del Cingle	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	112
Font del gorg Negre	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	111
Font del Raig	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	77
Font Nova	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	76
Font Vella	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	75
Goigs de la Mare de Déu del Remei	3.2	Patrimoni documental	Fons documental	65
Goigs de Sant Pere	3.2	Patrimoni documental	Fons documental	64
Hostal Nou	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	33
Jaciment de Les Heures-cal Soci	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	124
L'hereu de can Carbó	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	127
La Bauma	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	24
La Candelera	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	92
La Franquesa	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	16
La goja i la ramada encantada	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	125
La Immaculada Concepció de Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	6
La Puríssima del Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	5
La Ramada Encantada	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	114
La Rectoria	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	123
La Riera	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	8
La Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	17
La roca Llisa	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	115
La Serra	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	37
La Tria	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	9
Les Heures	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	27
Les Roquetes	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	39
Les Valls de Mascarella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	14
Llinda del Castell	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	52

Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
Mare de Déu del Remei	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	2
Mascarella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	13
Mascarella (jaciment)	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	82
Masoveria de les Heures	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	42
Masoveria del Castell	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	43
Molí de Busquets	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	44
Molí de cal Fuster	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	61
Molí de la Riera	1.4	Patrimoni immoble	Jaciment	106
Molí de la Roca	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	46
Molí de Terradelles	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	45
Monòlit de Jaume Puig	2.1	Patrimoni moble	Element urbà	118
Montjuïc	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	86
Novel·liques	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	22
Nucli urbà de Perafita	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	87
Ofrena floral a Jaume Puig	4.5	Patrimoni immaterial	Costumari	98
Pallars	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	28
Pallissa de la Serra	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	47
Pallissa de Novel·liques	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	80
Pedró de Sant Agustí	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	49
Pintures del baptisteri de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	55
Pintures del presbiteri de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	54
Plaça de l'Església	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	117
Plaça Major	1.2	Patrimoni immoble	Conjunt arquitectònic	116
Pont de la Tria	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	50
Pont de l'horta de la Riera	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	79
Pou de Casa de les Monges	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	56
Processó de Sant Agustí	4.5	Patrimoni immaterial	Costumari	94
Puigmajor	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	36
Resclosa del molí de Busquets	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	68
Resclosa del molí de la Riera	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	107

Denominació	Codi	Àmbit	Tipologia	Núm. Fitxa
Resclosa del molí de Terradelles	1.5	Patrimoni immoble	Obra civil	67
Revetlla de Sant Pere	4.1	Patrimoni immaterial	Manifestacions festives	93
Riera Gavarresa	5.1	Patrimoni natural	Zones d'interès	121
Roca del Mill	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	89
Rocatova de Baix	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	26
Rocatova de Dalt	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	25
Roure bonic de la Tria	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	71
Roure de la Serra	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	72
Roure de Santa Margarida de Vilaltella	5.2	Patrimoni natural	Espècimens botànics	135
Sant Antoni Abat de les Heures	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	4
Sant Pere	2.2	Patrimoni moble	Objecte	62
Sant Pere de Perafita	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	1
Santa Margarida de Vilaltella	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	3
Terradelles	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	20
Cal Teulats	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	30
Teuleria de la Riera	1.1	Patrimoni immoble	Edifici	48
Timpà de Sant Pere	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	53
Una bruixa a Perafita	4.3	Patrimoni immaterial	Tradició oral	126
Xup de Busquets	1.3	Patrimoni immoble	Element arquitectònic	69

3.2 ELEMENTS NO FITXATS

Al llarg de la tasca de fitxar els béns del municipi es van plantejar diverses fitxes que no s'han inclòs en la relació final de béns inventariats. Aquests béns s'han descartat com a fitxes per diverses raons, ja sigui per no tenir prou informació, per no reunir valors patrimonials rellevants, per haver desaparegut, no haver estat localitzats o per estar localitzats fora del terme municipal. A continuació es detallen els elements no fitxats ordenats per àmbits.

PATRIMONI IMMOBLE. EDIFICIS

Masia Puig

Ha estat descartada per haver desaparegut. Es tractava d'una antiga masia documentada a l'edat mitjana que fou casa natal de la nissaga dels Puig que participaren activament en els fets de principis del segle XVIII que desembocaren en la Guerra de Successió.

Can Barrina

Ha estat descartada per haver desaparegut. Es tractava d'una masia que amb el temps havien esdevingut unes runes enmig d'un camp. Modernament es van destruir les restes de la masia per ampliar el camp que les envoltava.

Carolet

Tot i aparèixer en les Normes Subsidiàries de Perafita com a edifici de significació arquitectònica i tradicional, el topònim Carolet correspon únicament a unes granges situades al sector nord-est del terme municipal.

Coll Triador

Ha estat descartada per trobar-se en terme municipal de Sant Boi de Lluçanès, tot i que es troba a escassos metres del terme municipal de Perafita (concretament a l'est de la masia de la Serra).

El Purgatori

Ha estat descartat per trobar-se situat en terme municipal de Sant Boi de Lluçanès. Es tracta d'un edifici en estat de ruïna.

ELEMENTS ARQUITECTÒNICS

Pedró de Sant Pere

Ha estat descartat per haver desaparegut. Segons fonts orals era un pedró situat a la zona entre les masies de cal Terri (Terricabres) i de Puigmajor, en un zona de creuament de camins. Probablement va ser destruït pels volts de la Guerra Civil. El topònim s'ha fossilitzat en el nom de les granges que hi ha a prop que s'anomenen "granges de Sant Pere".

Pedró de Sant Miquel

Ha estat descartat per haver desaparegut. Segons fonts orals era un pedró situat al sector nord del nucli urbà de Perafita, a l'altura de l'actual carrer Sant Miquel, prop del carrer del Remei.

Tina de la Serra

Ha estat descartada per trobar-se il·localitzable. Segons fonts orals, la tina de la Serra, una tina de glans picada a la roca, es troba actualment coberta de terra en un punt inconcret al voltant de la masia de la Serra.

Resclosa del molí de la Roca

Ha estat descartada per no haver-se localitzat. Tot i que probablement encara es conservi part de la resclosa (les incisions fetes a la roca) aquestes no són accessibles per la vegetació espessa que recorre la riera Gavarresa en el tram que s'estén al nord del molí de la Roca.

Creu Xica

Ha estat descartat per haver estat destruïda. Segons fonts orals era una creu mortuòria situada prop d'una recta de la carretera BP-4653, al límit amb el terme municipal de Sant Martí d'Albars. La carena on es trobava la creu és encara coneguda com la

carena de la Creu Xica. Un grup de voluntaris del poble van recollir els trossos de la creu amb la idea d'intentar refer-la.

PATRIMONI MOBLE

Col·lecció d'eines del camp en miniatura de Carme Cunill

Ha estat descartat per no haver tingut accés a la col·lecció. Es tracta d'una col·lecció d'eines del camp en miniatura que havia fet el seu marit (Joan Oliveras), un conegut i apreciat ferrer del poble.

Col·lecció d'eines i estris de Marià Bosch.

Ha estat descartat per no haver tingut accés a la col·lecció. Es tracta d'una col·lecció d'eines i estris del camp.

Maquinària Can Ballús

Ha estat descartada per no haver tingut accés a l'interior de la fàbrica. Fonts orals diuen que es conserva la maquinària de la Fàbrica tèxtil de can Ballús.

PATRIMONI DOCUMENTAL

Arxiu Casa Puig

Ha estat descartat per no haver pogut accedir-hi. Es tracta de l'arxiu de la Casa Puig del poble de Perafita. L'arxiu està en mans d'un particular de la Plana de Vic que el va trobar a l'interior d'una calaixera que va comprar a la Casa Puig.

Arxiu Torres-Amat

Ha estat descartat per no tenir suficient informació. Es tracta de l'arxiu de la família Torres-Amat de Sallent que foren propietaris del Castell de Perafita. L'arxiu no es troba ordenat ni classificat i per tant no es pot saber quin volum de documentació, la temàtica ni la cronologia de què consta el fons dedicat a la propietat de Perafita.

Arxiu familiar i patrimonial de les Heures

Ha estat descartat per no haver pogut accedir-hi. Es tracta de l'arxiu de la gran masia de les Heures de Perafita, documentada a l'Edata Mitjana.

Fons fotogràfic de la família Anfruns-Serra

Ha estat descartat per no haver pogut accedir-hi. Es tracta d'un fons fotogràfic amb un volum important de fotografies que reflecteixen diferents moments del poble de Perafita: festes, celebracions, edificis, etc.

PATRIMONI IMMATERIAL

Trobada d'acordionistes

Ha estat descartada per no tenir prou entitat tradicional a Perafita. La trobada d'acordionistes es fa la tarda de l'últim diumenge d'agost a la plaça Sant Antoni. Aquests darrers anys s'ha consolidat amb uns 15/20 acordionistes procedents del Berguedà, el Ripollès i la Cerdanya. La trobada es va iniciar l'any 1993 i està organitzada per Joan Torroella, que lidera el grup MELITON DINAMIC GROUP, juntament amb l'ajuntament de Perafita.

PATRIMONI NATURAL

ZONES D'INTERÈS NATURAL

Font de Rocatova

Ha estat descartada per no haver-se localitzat. Estava situada en la zona del pla de Rocatova, on encara actualment es troben diverses basses que habitualment contenen aigua.

Font de la Riera

Ha estat descartada per no tenir suficient valor natural. Segons fonts orals, es va perdre la deu de la font i aquesta havia deixat de rajar anys enrera. Sembla que el 2008, després de les intenses pluges, ha reaparegut com a font de basal tot i que en la visita que se li va fer no es va constatar aquesta recuperació.

3.3 PERSONATGES IL·LUSTRES

Pere Ferrer

Sots-veguer del Lluçanès

Pere Ferrer, fill de Perafita (segurament hereu del mas Roure (Fitxa núm.10), ja que apareix com a àlies el Roure) va ser elegit el segon sots-veguer del Lluçanès quan la reina Maria concedí el privilegi de 1449.

Joan Puig i Hom

Síndic Procurador General i sots-veguer del Lluçanès

Joan Puig de Perafita, fill de Pere Puig i Angelina Homs, hereu del mas Puig, va ser elegit Síndic Procurador General el 1567 pels Jurats de la Baronia del Lluçanès convocats pel sots-veguer Francesc Sala. La seva feina consistia en representar la gent del Lluçanès a les més altes institucions catalanes i tingué un paper principal en el complicat afer de la creació definitiva de la sots-vegueria del Lluçanès. Des del 1571 apareix documentat com a sots-veguer del Lluçanès i el 5 de febrer de 1611 fou un dels signants del document de venda de la Baronia del Lluçanès per part dels nobles Agulló al rei i a la Universitat de Prohoms.

Jaume Puig i Beuló

Jaume Puig i Beuló (s.XVII, Perafita- 1714, Barcelona) participà activament en els fets de principis del segle XVIII que desembocaren en la Guerra de Successió. Fill de Francesc Puig i Perpètua Beuló i casat amb Eulàlia Sorribes, va lluitar contra França en la "Guerra dels 9 Anys" (1688-1697), en la partida de miquelets del Veguer de Vic, Raimon de Sala i Sassala i del Feldmarschall alemany al servei de l'Imperi Georg von Hessen-Darmstadt (el Príncep Jordi). Fou en aquesta unitat militar on es forjà el nucli dur del grup que seria anomenat posteriorment els Vigatans.

La proclamació del nou rei de la Monarquia Hispànica, Felip V, no agradà gens als Vigatans. Des del 1704, els Vigatans, en contacte amb el Feldmarschall alemany al servei de l'Imperi

Georg von Hessen-Darmstadt (el Príncep Jordi) començaren a conspirar obertament per derrocar Felip V i instaurar com a nou Rei al jove Arxiduc d'Àustria, el futur Carles III de Catalunya. El 17 de maig de 1705, el Doctor Llorenç Tomàs i Costa, Vicari General de la Diòcesis de Vic, convocà els Vigatans per reunir-se a la Capella de Sant Sebastià de Sentfores, que pertanyia a la Parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer (Osona) i de la qual era rector. L'objectiu era firmar el Pacte dels Vigatans, un document on s'assignaven Poders de Negociació al Doctor Antoni Peguera i d'Aimeric i al Doctor Domènec Parera, per tal d'arribar a un Tractat d'Aliança amb els anglesos. Jaume Puig, juntament amb els seus fills Francesc Puig i Antoni Puig i cinc personatges més, van signar el pacte que permetia la incorporació de Catalunya al bàndol aliat.

A la darrereria de juny, un cop firmat ja el Tractat de Gènova amb els anglesos (20 de juny, 1705), en Regàs entrà de nou a Manlleu amb una partida de Miquelets. Hi féu morts i incendiar varies cases. Poc després, en Jaume Puig de Perafita concentrà les seves tropes de Miquelets a la Plaça de Vic i arengà la població alertant de l'enviament de tropes del Virrei Velasco pels aldarulls dels molins de Manlleu. Amb aquest pretext, en Jaume Puig i Beuló pogué prendre mesures d'ordre militar sense que els botiflers de Vic s'hi poguessin oposar. S'ordenà el tancament dels portals i es prengueren mesures defensives. Acabava d'iniciar-se l'Aixecament Militar Austriacista. El Virrei nomenà el Comte de Centelles cap de les tropes borbònics i li ordenà de sufocar l'aixecament militar, però aquest fou derrotat al combat del Congost, on en Jaume Puig dirigí un dels escamots de Miquelets. Finalment el mateix Comte de Centelles acabà per unir-se a les tropes revoltades dels Vigatans.

L'any 1706 fou entronitzat a la noblesa per en Carles d'Àustria i passà a residir a Barcelona, on vivia quan es produí l'assetjament de Felip V. L'11 de setembre de 1714 en el setge de Barcelona acudí a la defensa de la barricada de la plaça de Palau, on morí combatent.

Francesc i Antoni Puig Sorribes

Coronels

Fills de Jaume Puig i Eulàlia Sorribes, signaren amb el seu pare, els poders concedits als ambaixadors catalans per al pacte anglo-català de Gènova (1705) i ambdós ostentaren el grau de coronels en el Regiment d'Infanteria nº3 "Reials Guàrdies Catalanes", i des del 1707 al 1714 com a Capitosts de Fusellers Voluntaris (miquelets). En Francesc, que lluità al setge de Barcelona i a l'Aragó, on destacà a la presa de Mallén, fou comandant militar de Berga, on intentà mantenir la plaça pels austriacistes, però hi fou assassinat per un subordinat seu. El seu germà Antoni, que també havia lluitat a Barcelona i l'Aragó, participà en la defensa final de la ciutat comtal (1713-14), en preparació de la qual emprengué diverses expedicions a la Plana de Vic, on encara no hi havien entrat les forces filipistes, tractant d'organitzar-hi la resistència amb la col·laboració d'en Bac de Roda, que s'hi mantenia amb petites partides. El 8 de febrer, amb ànim de reforçar moralment la lluita exterior a Barcelona, reforçà el cordó de bloqueig de la ciutat amb 200 homes i, acompanyat de guerrillers ben experts, s'encaminà ràpidament a Moncada, d'on feu fugir alguna tropa enemiga. Després marxà a Castellterçol i hi deixà la cavalleria perquè la recollís el marquès de Poal, que s'acostava pel Moianès i que esdevingué cap superior de la força catalana. Es desconeix on i quan va morir.

BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES

AADD (1984). Catalunya Romànica. Osona. Volum II. Enciclopèdia Catalana, S.A.

AADD (2000). Els Camins ramaders del Lluçanès. Solc.

AADD (1995) Gran Enciclopèdia Catalana. Enciclopèdia Catalana, S.A.

AADD (1993). Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, S.A.

AADD (2006). La Candelera de Perafita. Ajuntament de Perafita

AADD (1998). La Fauna vertebrada d'Osona. Atles dels peixos, els amfibis, els rèptils, els ocells i els mamífers. Lynx.

AADD (2005). Les fonts que tenim. Osona i el Lluçanès. Eumo Editorial.

ALCOVER/MOLL (1975-1979). Diccionari català, valencià, balear.

AMADES, Joan (1983). Costumari Català. El curs de l'any. Salvat Editores, S.A i Edicions 62, S.A.

BOLÓS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001). Atles del comtat d'Osona (798-993). Rafael Dalmau editor.

BURON, Vicenç (1977). Esglésies romàniques catalanes. Guia. Artestudi Edicions.

CASADES, Pelegrí (1997). Lo Lluçanès. Excursions a dita comarca. Ajuntament de Prats de Lluçanès.

CASASSAS, Lluís (1975). El Lluçanès. Evolució entre 1950 i 1970. Rafael Dalmau editor.

COROMINES, Joan (1965). Estudis de Toponímia Catalana. Editorial Barcino.

COROMINES, Josep; SALVANS, Josep i TORRES, Jordi (2007). Mapa dels camins ramaders del Lluçanès (vies principals). Solc Grup de Treball de la Transhumància.

CORTADA, F. Xavier (1981). "La indústria tèxtil al Lluçanès. Del a meitat del segle XVII als inicis del segle XIX amb al introducció de la indústria cotonera". L'Estel, novembre de 1981.

CORTADA, F. Xavier (1982). "La indústria tèxtil al Lluçanès. (segle XX: Olost de Lluçanès i Perafita)". L'Estel, maig de 1982.

CORTÈS Jordi, SERRA Roser (1996). La comarca del Lluçanès. Estudi d'un espai. Rafael Dalmau Editor.

CORTÈS Jordi, SERRA Roser (1999). El Lluçanès. Mapa i guia excursionista. Editorial Alpina.

CPCPTC (1998). Agenda de les tradicions catalanes. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

FONT, Dani (1992). Resum històric de les parròquies de l'arxiprestat del Lluçanès. (inèdit).

FORCADA, Ignasi, GAY Víctor (2001). Caminant pel Lluçanès. Pòrtic.

GARRICH, Montserrat, KOVÁCS, Lenke, MASSIP, Francesc, TORRES, Francesc (2004). Serrallonga, Déu vos Guard. Història, cultura i tradició del bandoler Jan sala, àlies Serrallonga. El ball parlat de Perafita (Lluçanès, s. XVIII). Centre d'Estudis del Lluçanès i Ajuntament de Perafita.

GAVÍN, Josep M (1984). Inventari d'esglésies. Osona. Volum 15. Arxiu. Gavín.

IGLÉSIES, Josep (1992). El fogatge de 1497. Estudi i transcripció. Dalmau.

IGLÉSIES, Josep (1981). El fogatge de 1553. Estudi i transcripció. Dalmau.

MASRAMON, Ramon (1990). El Lluçanès Central. Història de la baronia de Lluçà. Ajuntament de Prats de Lluçanès.

MONTAÑÀ, Daniel i PLANES, Josep Albert (2004). Història de Sant Boi de Lluçanès. Ajuntament de Sant Boi de Lluçanès, Cossetània.

MOREU-REY (1965). Els noms de lloc. Introducció a la toponímia. U.E.C.,.

ORDEIX, Marc (2000). Aigües de Vic. Una visió aquàtica d'Osona. Lunwerg Editors.

PLADEVALL, Antoni (1976). "El bisbat de Vic entre els anys 1685 i 1688". Ausa, vol. 8, núm. 82-83. 1976.

PLADEVALL, Antoni (1997). Santa Maria de Lluçà. Antiga canònica agustiniana. Impremta Sellarès (Torelló).

PLADEVALL, Antoni (1973). "Un cens general de Catalunya de 1626 fins ara desconegut" Ausa, vol 7, núm. 75. 1973.

PLANES, Josep Albert (1997). Teixir i tragar. De la manufactura tradicional a la perifertització industrial. El Lluçanès (segles XVIII-XIX). Centre d'Estudis del Lluçanès.

PLANES, Josep Albert (2002). La guerra de successió al Lluçanès. Desenvolupament i conseqüències del conflicte. Ajuntament de Prats de Lluçanès i Centre d'Estudis del Lluçanès.

REIXACH, Roser i GARRICH, Montserrat (2005). "El ball de Serrallonga de Perafita. Una proposta de recuperació a plaça".

Caramella. Revista de música i cultura popular. Núm. XII, gener-juny de 2005.

TORRES, Jordi (2003). Apunts de transhumància. Costums, normes, oficis i llegendes de transhumància. Solc.

TORRES, Jordi (2002). Bruixes a la Catalunya interior. Farell.

TORRES, Jordi (2002). Camins amb memòria. Llegendes, dites i fets de la vora del camí. Solc.

TORRES Jordi (2003). Por, màgica i tresors a la Catalunya interior. Farell.

VILA, Lluís (2001). El Lluçanès. Aquest país tan rost, tan quiet, tan clar. Centre d'estudis del Lluçanès.

VILARRASA, Salvador (1975). La vida a pagès. Impremta Maideu.

VILARRASA, Salvador (1981). La vida dels pastors. Impremta Maideu.

VILASECA, S. (1943). "La balma de ca N'Eures. Termino de Perafita. Provincia de Barcelona". Ampurias, V. Barcelona, pp. 267-269.

FONTS DOCUMENTALS

Arxiu municipal de Perafita.

Arxiu parroquial de Sant Boi de Lluçanès. Manual 1340-1430. Fol. 45

Arxiu parroquial de Sant Boi de Lluçanès. Manual 1340-1430. Fol. 51.

Inventari del patrimoni arqueològic i paleontològic de Catalunya. Perafita. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Inventari de patrimoni arquitectònic de Catalunya. Perafita. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Sant Boi de Lluçanès. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya. 1982.

Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya. Perafita. Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

Inventari de béns artístics del bisbat de Vic.

ALTRES FONTS CONSULTADES

Catàleg. Joaquim Busquets i Gruart. Pintures del presbiteri de l'església parroquial de Perafita. 1989-1993.

Catàleg. Presbiteri i baptisteri de Sant Pere de Perafita. Pintures murals i retaules de Joaquim Busquets i Gruart. 1996.

Criteris d'ordenació del territori i paisatge del Lluçanès. Consorci per a la promoció dels municipis del Lluçanès. 2005 (inèdit).

Dades municipals del programa HERMES.

Fulletó. Invitació del a nova decoració del temple parroquial de Perafita. 7 de novembre de 1993.

Fulletó de mà. Perafita

Relació de les anàlisis d'aigües de les fonts del Lluçanès. Grup de Defensa del Ter, gener 2006.

PÀGINES WEB CONSULTADES

Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic: www.abev.net

Ajuntament de Perafita: www.perafita.llucanes.net

Consorti del Lluçanès: www.consorti.llucanes.cat

Diputació de Barcelona: www.diba.cat

Enciclopèdia catalana: www.enciclopedia.cat

Generalitat de Catalunya: www.gencat.cat

Grup de naturalistes d'Osona (GNO): www.gnosona.com

Grup de Defensa del Ter (GDT): www.gdter.org

Institut Cartogràfic de Catalunya: www.icc.cat

Ministeri de Cultura de l'Estat espanyol: www.mcu.es

11 de setembre de 1714: www.11setembre1714.org

Festes dels Països catalans: www.festes.org

Diputació de Barcelona

Àrea de Cultura

Carrer Comte d'Urgell, 187. Edifici del Rellotge

08036 Barcelona

Tel. 934 022 566 • Fax 934 022 825

o.patrimonio@diba.cat • www.diba.cat/opc